

Lunds universitet
Institutionen för kommunikation och medier
Kandidatuppsats i medie- och kommunikation
Hösten 2017

RYSSEN

**Idealtyper och gestaltning
i propaganda och medier.**

Författare: Olof Björkmarker

Handledare: Fredrik Miegel

Examinator: Tobias Olsson

Sammanfattning

Titel: Ryssen. Idealtyper och gestaltning i propaganda och medier.

Författare: Olof Björkmarker

Handledare: Fredrik Miegel

Examinator: Tobias Olsson

Avdelning: Institutionen för kommunikation och media, Lunds universitet

Kurs: MKVK04 Medie- och kommunikationsvetenskap: Kandidatkurs, hösten 2017

Nyckelord: idealtyper, gestaltning, medier, Ryssland, Sverige, militär, försvar, hot

KORT OM STUDIEN

Studien syftar till att visa på hur idealtyper kan användas för ett fenomen inom samhällsvetenskapen samt hur propaganda i medierna kan beskrivas som en berättelse. Detta illustreras i studien av det undersökta fallet som är den nya svenska försvarspolitiken.

Metod och teori utgår från en kvalitativ innehållsanalys och i den har Entmans gestaltningsteori använts för att beskriva hur fallet kan ses som en berättelse. Klapps teorier har använts för att visa på hur idealtyper använts för att konstruera berättelsen. Materialet i studien är ett antal artiklar från Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet från perioden 2015-2017 som alla handlar om den nya svenska försvarspolitiken.

Resultatet visar att den nya svenska försvarspolitiken kan beskrivas som en berättelse där Ryssen står för ett hot mot Sverige som staten har en lösning på genom ökat försvar, värnplikt och samarbeten med andra länder. Berättaren, det vill säga staten, har en maktställning då den definierar problembild och lösning men även de karaktärsdrag den själv (hjälten) vill bli förknippad med och de drag som den vill att Ryssen (skurken) ska förknippas med. Berättelsen och dess effekter kan beskrivas som en process för legitimering av de aktiviteter som staten genomför.

Innehållsförteckning

Sammanfattning

1. Inledning	1
2. Innehållsanalysens gestaltning och urval	3
3. Idealtyper i försvarspolitiken	6
4. Vi och Ryssen - en berättelse om den nya svenska försvarspolitiken	8
Förändrat läge med hotfull Ryss	10
Stabil hjälte mot aggressiv skurk	12
Makten, medierna och propagandan	16
Nationalism och Vi-känsla	19
Ryssen - en karaktär i folkdjupet	23
5. Legitimering i fyra moment	27
6. Trump, Putin och #metoo	30
Referenser	
Litteratur	33
Tidningsartiklar	35
Bilaga	
Schema över empiriskt material och dess element	37

1. Inledning

Denna studie visar hur idealtyper och karaktärer kan tydliggöra strukturen i propaganda och hur propaganda i medier kan beskrivas som en berättelse. Studien kommer också visa på hur idealtyper kan användas för att legitimera en inslagen väg av aktiviteter som lösning på ett kommunicerat problem. Fallet som analyseras är den nya svenska försvarspolitikerna i media, och uppsatsen kommer att visa hur det går att urskilja karaktärens konstruktion och hur de används för att skapa legitimitet för en given världsbild och aktiviteter. Tydligast är karaktären Ryssen som agerar skurk, en väl etablerad karaktär som används i berättelsen. Eriksson (2004, 126) går så långt att kalla "hotbild Ryssland" för institutionaliserad inom svensk säkerhetspolitik. Berättaren (svenska staten) tillskriver sig själv rollen som hjälten och den använder Ryssen för att legitimera sina försvarspolitiska aktiviteter. Att Ryssen brukar få rollen som skurk sträcker sig även utanför detta ämne. I studien exemplifieras detta genom hur Ryssen beskrivs som fuskande och dopad i idrottssammanhang samt som ohederlig i Eurovision Song Contest. Dessa exempel är två områden där idealtyper skulle kunna användas som beskrivning på ett liknande sätt som i denna studie.

Inom medie- och kommunikationsvetenskapen är det ett klassiskt grepp att studera ett fenomen och se bakom nyhetsrapporteringen för att försöka förklara den bild som förmedlas bortom den ytliga informationen. Lewis (2001, 117) konstaterar att det räcker inte för medborgaren att vara informerad för att ta rätt beslut. Insikter om diskurs, ideologi och mediamakt påverkar också möjligheten att ta välgrundade beslut. Då inriktning inom försvarspolitik i slutändan bokstavligen kan handla om liv och död, är det ett område som bör väcka forskningens intresse. Även för medie- och kommunikationsvetenskapen. Det finns ett tydligt allvar i den nya svenska försvarspolitikerna vilket ses i de formella beslutens formuleringar. Britz och Westerberg (2015, 424) refererar till Försvarsbeslut 2015 där det lyfts fram att inriktningen "behövs för att förbereda Sverige på krig". Att visa på beståndsdelarna av den nya svenska försvarspolitikerna och vilka aktörer som finns, blir därför ur ett demokratiperspektiv viktigt. Fallet blir extra intressant då det idag i princip bara finns en enda inriktning i diskussionen kring svensk försvarspolitik. Det råder en stark konsensus som illustreras med empirin:

Sverige är nu i den ovanliga situationen att det i dag inte finns något parti som kritiserar ökade försvarsanslag.

Eva Stenberg, politisk kommentator om den politiska uppgörelsen om mer pengar till försvaret i Dagens Nyheter 2017-03-14. (Stenberg 2017)

Den nya svenska försvarspolitiken definieras av ett antal aktiviteter. Tre exempel på detta är inriktningen i Försvarsbeslut 2015 som syftar till att förbereda Sverige med ett invasionsförsvar, återinförande av värnplikt samt ett antal militära avtal med samarbetsländer (till exempel USA, Storbritannien och Finland). Som skäl till att det behövs en ny inriktning av den svenska försvarspolitiken anges ett ökat hot från Ryssland och som exempel ges bland annat landets militära aktiviteter i Ukraina. Studien visar att gestaltningen av den nya svenska försvarspolitiken kan beskrivas som en berättelse som innehåller ett antal olika idealtyper och karaktärer. Detta kommer att beskrivas i en modell där budskap i medierna förstärker legitimiteten för de aktiviteter som ingår i den nya svenska försvarspolitiken. Empirin bygger på nyhetsartiklar från åren 2015-2017 och det är också den tid som den nya svenska försvarspolitiken otvivelaktigt varit rådande.

Den undersökta perioden och berättelsen präglas av ett antal nyhetsändelser och teman som är relevanta för den kommande analysen. De visar också på vilken nyhetskontext som berättelsen befinner sig i och som den på olika sätt påverkar och påverkas av. De återges i denna tidslinje:

Figur 1: Tidslinje över större relevanta nyhetsändelser 2015-2017

Ryssland i Ukraina	Militära kränkningar mot Sverige	IT-säkerhet och sabotage	Ryska gas-ledningar i Östersjön	Ryssar och hamnarna i Karlshamn och Slite	Försvarsberedning och statsbudget	IT-skandalen på Transportstyrelsen	Rysk påverkan på val i Tyskland och USA
2015		2016			2017		

Uppsatsens syfte är att utifrån det analyserade fallet visa på hur idealtyper kan användas i gestaltandet av ett fenomen. Det handlar om att visa hur karaktärer och ord får symboliskt innehåll som går att nyttja i ett propagandasyfte. Denna ansats är sig bredare än fallet och studien visar att det går att använda idealtyper i kombination med gestaltning och retorisk analys för att förklara samhällsvetenskapliga företeelser. Detta syfte leder fram till de frågeställningar som studien avser besvara.

Hur kan en idealtyp användas i en berättelse?

Hur kan en berättelse användas för att legitimera en aktivitet?

Hur gestaltas den nya svenska försvarspolitiken som en berättelse?

Hur används idealtyper i berättelsen om den nya svenska försvarspolitiken?

2. Innehållsanslysans gestaltning och urval

Studien bygger på analys av ett empiriskt material bestående av tidningsartiklar. För att komma bakom orden och hitta en djupare mening används en *kvalitativ innehållsanalys* som enligt Bergström och Boréus (2000, 44f) är en metod som har sitt ursprung i tidiga kontroverser om vad till exempel religiösa texter egentligen innehåller. Såväl religiösa som politiska texter får sägas vara policyskapande och ha en underliggande mening och syfte som inte alltid framkommer ordagrant. Studien avser att visa på att det finns ett sådant underliggande mönster, något som Bergström och Boréus (2000, 85) menar är en av innehållsanslysans förtjänster. En kvalitativ innehållsanalys är således relevant för denna studie då det är ordens användning, laddning och sammanhang som är det intressanta. Det empiriska materialet är relativt omfattande och för att åstadkomma en mer överskådlig bild har ett enklare schema (se bilaga) skapats. I bilagan finns ett antal vanliga källor, nyckelord och begrepp kategoriserats och noterats på de artiklar de förekommer i. Schemat visar på de element som bedömts vara relevanta för studiens analys av berättelsen kring den nya svenska försvarspolitikerna och återkopplas i texten. Syftet med att redovisa artiklarna och elementen i bilagan är för att skapa en tydligare bild och översikt av det empiriska materialet än vad som framkommer i den löpande texten. Schemat har dessutom varit ett verktyg under studien för att ha en löpande överblick över materialet.

Ansatsen i studien gör den *narrativa retoriska analysen* relevant att använda. En berättelse, som den om den nya svenska försvarspolitikerna, är en retorisk produkt som går att analysera med retoriska förtecken. Människan är en berättande varelse och Foss (2009, 307) menar att vi genom detta berättande gör att erfarenheter och händelser får en mening. Vilka ord som används för att beskriva till exempel en försvarspolitisk aktivitet spelar roll då de är laddade med olika betydelser beroende på sammanhang, speciellt när det sprids till många via medierna. Lewis (2001, 102) refererar till att det finns en sorts medial agenda med en egen logik. Eftersom agendasättande har ett syfte kopplat till ett intresse menar Lewis att det finns anledning att se mer djupgående bakom budskaperna i nyhetsrapporteringen. För studien blir detta intressant då det finns tydliga intressen i fallet med den nya svenska försvarspolitikerna och där dessa intressen också påverkar hur idealtyperna konstrueras. Bignells (1997, 6) tankar om att språk och tecken inte bara namngör ett ting eller företeelse, utan också ger mening via erfarenhet och tanke, är applicerbara på studien som handlar mycket om hur orden värderande beskriver aktiviteter och karaktärer. Foss (2009, 4) instämmer och menar att symboler och tecken i ett sammanhang står för något djupare utifrån

konventioner och vad en grupp gemensamt laddat symbolen och tecknet med. Grupptillhörighet är betydelsefullt för att studera hur perspektivet vi och dem påverkar konstruktionen av idealtyper. Det finns således goda skäl att analysera studiens empiriska material med utgångspunkt i en berättelse för att fylla dess tecken och ord med djupare mening.

Gestaltningsteorin utgör ett av studiens verktyg och används för att förklara innehållet i det empiriska materialets berättelse som konstrueras i medierna, något som bland annat Strömbäck (2000, 216) argumenterar för. I studien är teorin applicerbar då den visar hur nyckelord manifesteras, något som dess skapare Entman (1993, 52) visade på. Viktiga fraser, stereotypa bilder, informationskällor och mening förstärker tematiken av de fakta och omdömen som berättelsen innehåller. Inom det studerade fältet hot och säkerhetspolitik är gestaltning en bra metod. Eriksson (2004, 67) menar att den kompletterar dagordningsteorin i att förklara innehåll, ord och mening men även visa på syndabocker och lösningar. Detta är något som Eriksson själv praktiserat i sin forskning. Erikssons arbete med säkerhetspolitiska hotbilder i en svensk kontext dök upp en bit in i arbetet med denna studie och visar på att fältet är intressant och av betydelse att studera.

Urvalet av empirin består av tidningsartiklar från Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet under tidsperioden 1 januari 2015 till den 30 november 2017. Urvalet i tid är gjort för att spegla en tid det då den nya svenska försvarspolitikens otvivelaktigt varit gällande. Detta kan framförallt hänvisas till att förarbetet inför Försvarsbeslut 2015 var avklarat och att det som skulle bli inriktningen var definierad i slutet av 2014. Avgränsningen i tid är gjort medvetet då studien syftar till att visa på hur en berättelse konstrueras, inte hur berättelsen uppkommer eller syftet bakom den och varför den skapats. Urvalet har begränsats till artiklar med sökorden "Försvarsmakten" och "Ryssland". Anledningen till att dessa valdes är att det tidigt i processen framgick att Ryssland och karaktären Ryssen hade en särställning i det svenska berättandet. Genom sökordet Försvarsmakten kommer merparten av artiklarna som handlar om myndigheten och det planeringsmässiga arbetet med försvarsfrågor med.

Som verktyg har databasen Retriver använts, detta beroende på att den har samtliga relevanta artiklar från den angivna perioden. Tidpunkten för sökningen har varit uppdelat på två tillfällen, ett i början på november och ett i början på december. Det sista tillfället syftade till att få med de artiklar som publicerats i november och som omfattas av kriterierna i sökningen. Antalet träffar i sökningen ledde till ett utfall på 259 artiklar. Efter en närmre granskning har ett antal dubletter och irrelevanta poster sorterats bort och efter det kvarstod 217 artiklar som redovisas i bilagan. Valet av Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet bygger på att de är de två dominerande morgontidningarna och att

de bägge bevakar försvarsfrågor regelbundet. Det finns starka skäl att tro att deras rapportering sätter agendan för ämnesområdet samt bidrar till innehåll som sprids i telegramform i andra medier. De får därmed sägas vara en förmedlare av den officiella bilden av den nya svenska försvarspolitikerna. Det går på grund av detta också att anta att de eventuella motbilder som avviker från den officiella bilden av den nya svenska försvarspolitikerna är mindre närvarande i Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet. För studiens syfte är dock inte motbilden intressant utan det är just den officiella bilden som eftersöks då det är den som skapar berättelsen och utgör propagandan kring den nya svenska försvarspolitikerna.

3. Idealtyper i försvarspolitiken

I studiens empiriska material finns ett antal tydliga karaktärer och roller som går att översätta till *idealtyper*. Dessa typer kommer användas och namnges för att konstruera en bild och en förklaringsmodell av den analyserade verkligheten i det empiriska materialet. Genom att sätta ett namn på ett fenomen bidrar det till viljan att förklara samma fenomen och reda mer i dess orsaker och delar. Detta är en syn som bland annat Mills (1997, 185) företräder. Namngivna idealtyper är exempel på just sådana fenomen som kommer analyseras i denna studie. Det är också något som är väl använt inom sociologin däribland av Simmel (1971, 156) som använde sig av begreppet sociala typer när han konstruerade en typapparat för att förklara ett samhälles karaktärer och funktion. Hans sociala typ ”den fattige” används till exempel för att resonera kring utanförskap och på plikter och rättigheter i ett samhälle för den som inte kan försörja sig själv. På samma sätt arbetar Klapp (1954, 56) med en uppdelning på tre karaktärer. Dessa tre idealtyper är hjälten (svenska staten), skurken (Ryssen) och dåren (meningsmotståndarna och de nyttiga idioterna) och kommer vara bärande i denna studie. Simmel och Klapp är två exempel på användningen av typer för att konstruera idealtyper och funktioner som begreppsliga renodlingar.

En intressant kommentar kommer från Eriksson (2004, 124) som menar att vanan att se Ryssland som ett säkerhetspolitiskt hot är en sorts tematisk gestaltning. Studien kommer vidare med hjälp av Klapp (1954, 62) visa att idealtyperna stärker en vi-känsla och är att se som en ritual av solidaritet i en grupp. Idealtyperna i studien har egenskaper som stämmer överens med Klapps (1954, 58f) teorier om att de avviker från den konventionella standarden, bland annat på grund av att de är förankrade i det folkliga medvetandet och de finns en situation där det accepteras av övriga att karaktärerna har de tilldelade egenskaperna. Hjältens ställning kommer ägnas särskilt utrymme i studien då den också är berättare. Studien kommer visa att det är som Klapp (1954, 60) menar att hjälten har och får privilegier som varken skurken eller dåren har. Hjältens utrymme och makt är stor i studiens modellen, men hjälten är beroende av en tydlig motpart och kontrast för att den ska kunna fungera.

Det finns en stark koppling mellan *försvars- och säkerhetspolitik* och retoriska budskap. Kommunikation kan utgöra grund för politiska bedömningar, vilket Dahlin (2008) skriver om sin avhandling om retorik och försvarspolitik med en jämförelse mellan Sveriges och Rysslands säkerhetspolitiska budskap i efterdyningarna av terrorattackerna mot New York 2001. Att innehållet i den nya svenska försvarspolitiken är nytt och bygger på en omsvängning refereras bland annat i en

artikel av Britz och Westerberg (2015) som ställer det senaste försvarsbeslutet i relation till tidigare och argumenterar för att det finns en ny svensk försvarspolitik. Westerberg (2016) tar också upp det nya försvarspolitiken och resonerar bland annat om hur paradoxen kring den alliansfria allianspolitiken fungerar. Detta är något som empirin i studien också visar. Samarbeten, dock ej allianser, med andra länder är en viktig strategi i berättelsen om den nya svenska försvarspolitiken. En faktor som präglar den nya svenska försvarspolitiken är den konsensus om inriktningen som råder. I en artikel av Wedin (2012) finns en jämförelse mellan upprustningen i Europa gentemot den i Ryssland och Asien. Artikeln är lätt argumenterande och delar samma inriktning som den nya svenska försvarspolitiken. Från ett helt annat perspektiv har studier gjorts av hur rysk media beskriver och hanterar det Ryska kriget i Ukraina. Det är i ett nummer av *Journal of Soviet and Post-Soviet Politics and Society* (Fedor, 2015) som har detta tema. I en av artiklarna, skriven av Gaufman, konstateras att det på grundval av hur det berättas om konflikten och vilken terminologi som används, ”råder det inga tvivel om var sympatierna ligger” hos de ryska medierna (Fedor 2015, 152). Precis som denna studie visar får ett lands inställning i säkerhetspolitiska frågor avtryck i den medierapportering som görs - oavsett om det är i Sverige eller i Ryssland. Återkommande i empirins berättelse är det hot som ligger till grund för säkerhetsläget. Inom detta fält har bland annat Eriksson (2004) verkat och funderar kring om hotbildens pendlande mellan att skapa panik och bidra till god beredskap. Noterbart är också Ryssland som den ständiga hotbilden i Erikssons texter precis som i denna studie.

Studiens *allmängiltighet* finns i ovan förda resonemang kring att använda sig av innehållsanalys och idealtyper för att beskriva hur propagandans beståndsdelar gestaltas. Det är genom att sätta de små delarna i ett större sammanhang som vi kan förstå hur samhället och dess mekanismer fungerar. Mills (1997, 121) menar att det är ur det klassiska grundläggande forskningsarbetet som idéerna föds. Ett arbete som drar de breda penseldragen utifrån detaljer i ett givet sammanhang. Även Durkheim (2003, 95f) pekar på detta och menar att det behövs kollektiva representationer för att förstå en helhet. En individ förklarar inte ett helt sammanhang, men idealtyper kan visa på hur till exempel ett område som försvarspolitik beskrivs och kan förstås. Genom att, som i denna studie, kombinera beprövade teorier och tillvägagångssätt och pröva dem mot ett empiriskt material, finns det en allmängiltighet i att kunna lägga samma eller liknande raster på andra fenomen med ett empiriskt material hämtat från medier.

4. Vi och Ryssen - en berättelse om den nya svenska försvarspolitik

Den nya svenska försvarspolitik kan beskrivas som en berättelse. Studien kommer lägga fokus på att peka ut beståndsdelarna i berättelsen och motivera varför det granskade empiriska materialet kan beskrivas som den retoriska formen berättelse. Anledningen till att materialet inte bara kan läsas rakt av utan behöver en djupare analys är, som även Lewis (2001, 100) menar, beroende på att det mesta medieinnehållet inte är direkta uppmaningar att tycka si eller så. Det är snarare bilder som stödjer publikens uppfattning om en given sak, något som kan liknas vid en berättelse. I denna studie innehåller dock det analyserade fallet väldigt direkta och tydliga budskap med krassa konsekvenser.

Nu är vi framme vid en ny brytpunkt. Sverige vill återigen bygga ett totalförsvar som ska kunna klara ett krig i vårt närområde. Det nya försvarsbeslutet börjar gälla i år och vilar på bedömningen om en allt osäkrare omvärld - läs ett allt mer rustat och aggressivt Ryssland.

Eva Stenberg, politisk kommentator om svensk försvarspolitik i Dagens Nyheter 2016-01-10. (Stenberg 2016)

En berättelse har ett antal kännetecken och i denna analys kommer Foss (2009, 307) fyra karaktärsdrag användas för att skilja ut berättelsen från andra retoriska former. Berättelsen har också ett antal egenskaper som behöver identifieras för att innehållet ska kunna tydliggöras. Dessa egenskaper belyses i den kommande texten med hjälp av understrukna ord. Det *första karaktärsdraget* säger att formen måste ha minst två händelser som antingen är aktiva eller statiska. I fallet med den nya svenska försvarspolitik så finns ett flertal aktiva händelser så som Rysslands annektering av Krim, undertecknandet av militära avtal mellan Sverige och samarbetsländer samt försvarsövningen Aurora. Det finns också statiska händelser exemplifierat med att det finns ett militärt hot mot Sverige. Berättelsens scen är det säkerhetspolitiska landskapet med Sverige som mental och geografisk mittpunkt.

Klart är att Östersjöområdet i en kris mellan Ryssland och Nato-länderna är den troligaste konfliktzonen. För Sverige, med Östersjöns längsta strandlinje och den största ön Gotland, är det dåliga nyheter.

Journalisten Mikael Holmström i samband med budgetförhandlingar i försvarsgruppen i Dagens Nyheter 2017-06-13. (Holmström 2017:4)

Det *andra karaktärsdraget* är att formen narrativ har en tidsordning på berörda händelser (Foss 2009, 308). Berättelsen om den nya svenska försvarspolitiken har en sådan ordning som lyder att Ryssland först börjat agerat på ett visst sätt, däribland annekteringen av Krim. På grund av agerandet uppkommer ett hot mot Sverige. Som en konsekvens av detta genomför Sverige en upprustning av försvaret, genomför övningen Aurora och sluter samarbetsavtal. I denna tidslinje kan man också se det *tredje karaktärsdraget* uppfyllas då det finns ett kausalt samband mellan de olika händelserna. Som beskrivs ovan har händelser inträffat till följd av andra och det finns en logik i berättelsen om varför ordningen ser ut som den gör. Det empiriska materialet handlar många gånger om just händelser som är en orsakade av tidigare händelser.

Cyberattacker blir allt vanligare. Sverige ska därför både höja tröskeln mot sådana it-angrepp och bygga upp en helt ny, offensiv förmåga att genomföra egna attacker.

Journalisten Mikael Holmström om att Sverige bygger upp militära enheter inom IT-krigföring i Dagens Nyheter 2015-03-18. (Holmström 2015)

Händelserna är förutom att vara definierade i tid utspelade under ett flertal år, även tidigare än det granskade materialet. Detta orsakssamband är också en bärande del av berättelsen och dess syfte. Resonemanget återkommer i avsnittet kring legitimering. I det *fjärde karaktärsdraget* tar Foss (2009, 308) upp att det måste finnas minst ett enande objekt i den retoriska formen för att det ska kunna vara en berättelse. I berättelsen om den nya svenska försvarspolitiken finns tre karaktärer som får utgöra objekt; hjälten, skurken och dären. Det är runt dessa tre som berättelsen kretsar och ytterligare resonemang och analys av dessa karaktärer kommer att utvecklas i ett senare avsnitt. Det är också relationen mellan karaktärerna och dess koppling till händelserna som är berättelsens övergripande tema, en kamp mellan det goda och det onda. Utifrån tema, karaktärer och händelser så är berättelsens typ närmast att beskriva som en thriller där det finns en underliggande spänning och hot. Berättaren är central då den själv spelar en av karaktärerna, nämligen den som hjälten. Berättelsen har också skapats för att det finns ett intresse från berättaren att få sitt budskap spritt till en publik.

Foss (2009, 309) konstaterar att den retoriska formen behöver en publik för att vara en berättelse. Publiken i berättelsen om den nya svenska försvarspolitiken är tvådelad, dels medborgarna i Sverige som behövs för att legitimera den politiska inriktningen. Till andra delen består publiken av en omvärld som via berättelsen får en signal om Sveriges militära förmåga och inställning. Det behöver finnas en överenskommelse mellan berättaren och publiken om att det är just en berättelse

som pågår och som publiken tillägnar sig, vilket blir extra tydligt i fallet som här beskrivs. Om ingen hör den svenska staten berätta om den nya svenska försvarspolitiken, finns den ens då eller är den enbart ett antal spridda händelser och aktiviteter utan sammanhang?

FÖRÄNDRAT LÄGE MED HOTFULL RYSS

En berättelse som sker via medierna kan beskrivas med hjälp av gestaltningsteorin då den innehåller ett antal beståndsdelar som går att analysera. De fyra beståndsdelarna i teorin är enligt skaparen Entman (1993, 52): (1) problemformulering, (2) orsaken till problemet, (3) de moraliska omdömena av problemet och till sist (4) de möjliga lösningarna på problemet. I detta avsnitt kommer gestaltningsteorin visa hur berättelsens händelser och karaktärer samspelar och hur idealtyper och legitimitet skapas. Ett antal nyckelord kommer pekats ut återfinns understruken i den kommande texten.

Problemet (1) som är formulerat i gestaltningen av den svenska försvarspolitiska kontexten är att det säkerhetspolitiska läget förändrats. Nyckelordet förändrat används i stort sett likvärdigt med det återkommande ordet försämrat, vilket gör att det finns en negativ laddning i ordet. Det faktum att ordet förändring fått en negativ betydelse visar på hur stark kontexten är och att den kan lägga en ny innebörd i ett ord. Som förstärkning av det negativa återkommer i nyhetstexterna uttrycken att det är oroligt, att läget är skärpt och att tiden läget präglas av upprustning. Samtliga ord och fraser ska ses i skenet av att säkerhetsläget tidigare präglades av avspändhet och lugn. Samtliga nyckelord förstärker också det mer eller mindre tydliga hot som det förändrade läget innebär.

- Det säkerhetspolitiska läget har förändrats, och vi behöver inte titta längre än på andra sidan Östersjön och den utveckling som har skett där de senaste åren. Det är ett Ryssland med en militärreform med hög ambition, som man fullföljer, säger Bydén.

Överbefälhavare Micael Bydén intervjuas i Svenska Dagbladet 2015-09-12. (Gummesson 2015)

I berättelsen är *orsaken (2)* till problemet väldigt tydlig. Det är Ryssland som beskrivs vara den aktör som förändrat läget till det sämre. Som skäl för detta anförs Rysslands upprustning och moderniserade försvar samt de tydliga handlingarna i Ukraina och en intensifierad militär övningsverksamhet i östersjöområdet. Rysslands roll som den som orsakar det förändrade läget belyses vidare genom att landet får ett antal egenskaper som kommer fördjupas längre fram i denna

uppsats. Rysslands förändrade ställning beskrivs på en mängd olika sätt, bland annat genom utveckling av vapen och stridsförmåga.

Den ryska taktiska kärnvapenarsenalen har moderniserats under en längre tid och flera äldre vapenbärare har ersatts med nya system. Sedan 2012 synes också antalet taktiska stridsspetsar i aktivt bruk ha ökat med upp till 30 procent.

Rapport från FOI (Totalförsvarets Forskningsinstitut) refereras i Svenska Dagbladet 2017-06-14. (Gummesson 2017:2)

Det *moraliska* (3) omdömet i gestaltningen är en stor grund till varför Rysslands agerande ses som ett problem. Det ses som moraliskt felaktigt i avseendet att det avviker från hur Sverige önskar att Ryssland borde bete sig. Detta visas i exempelvis genom att annekteringen av Krim beskrivs som illegal och att Rysslands agerande är hotfullt och att landet pekats ut som en spion. Det förekommer också på ett flera platser i det empiriska materialet ett likhetstecken mellan Rysslands president Putin och hela nationen Ryssland. Presidenten får inte bara stå till svars för sina egna skurkaktiga beteenden, utan får också stå som karaktär för landets beteende som helhet. Beteendet fastslås som felaktigt och aggressivt och bedöms vara ett hot mot Sverige. Det moraliska omdömet lägger också grunden för laddningen i de idealtyper som återkommer senare i avsnittet.

Ett alltmer aggressivt Ryssland är en av orsakerna till en intensifierad internationell övningsverksamhet och militär kraftmätning i vår omedelbara närhet, i och runt Östersjön och på Nordkalotten.

Journalisten Staffan Kihlström i Dagens Nyheter 2015-05-06. (Kihlström 2015)

Det moraliskt förkastliga i Rysslands agerande när det beskrivs som aggressivt (vanligt återkommande nyckelord), är tydligt i den kontrast som bildas när de svenska ambitionerna och agerande beskrivs. Det svenska agerandet handlar om att värna de europeiska normerna och ta ansvar. Just ansvar är ett nyckelord som används medvetet och som precis som förändring laddas med en för situationen egen innebörd. Att ta ansvar är redan från början något positivt, men i den aktuella kontexten är det dessutom att ta ansvar mot Ryssland och för de egna intressena samt för samarbetsländernas intressen. Ansvar är alltså då något mer än ansvar generellt, det är ansvar för en sak. Det går att se hur ansvar och intressen vävs samman med militära aktiviteter.

En höjd svensk militär förmåga är nödvändig för att höja försvarströskeln, men också för att ge en tydlig signal till omvärlden att vårt land tar sitt säkerhetspolitiska ansvar.

Ministrarna Margot Wallström (S) och Peter Hultqvist (S) i en debattartikel i Dagens Nyheter 2016-09-09. (Wallström och Hultqvist 2016)

Användningen av ordet ansvar leder fram till den *lösning (4)* som diskursen kring den försvarspolitiken valt, nämligen ökade resurser till det svenska försvaret samt ett ökat samarbete med andra länder som ska verka med förtroendeskapande och stabilitet. Det återkommande nyckelordet för lösningen är ansvar, som både ska präglade den svenska försvarspolitiken men också samarbetet med andra länder. Kopplingen mellan den svenska försvarsförmågan och samarbeten med andra länder blir en egen delhistoria och används ofta av företrädare för det officiella Sverige.

Vi vill på ett tydligt sätt bidra till att skapa stabilitet och förutsägbarhet, också geopolitiskt. /.../ Mot bakgrund av det försämrade säkerhetsläget är det nödvändigt att stärka den svenska försvarsförmågan.

Ministrarna Margot Wallström (S) och Peter Hultqvist (S) i en debattartikel i Dagens Nyheter 2016-09-09. (Wallström och Hultqvist 2016)

STABIL HJÄLTE MOT AGGRESSIV SKURK

För att förstå berättelsens delar mer på djupet kommer Klapps idealtyper användas och läggas som en förklaringsmodell på berättelsen. Alla typerna har ett antal egenskaper, epitet, enligt Klapp (1954, 56). Dessa epitet kommer med hjälp av empirin kopplas till berättelsens karaktärer. Den inledande karaktären är också den i sammanhanget mest betydelsefulla. Som konstaterats i tidigare avsnitt är det berättaren som ser sig som hjälte i berättelsen. Hjältens status och epitet får alltså ses utifrån att den pratar om sig själv. Hjältens epitet är enligt Klapps texter bland annat landsfader, vinnare, beskyddare, befriare och storfräsare. Det officiella Sverige påtalar vid flertalet tillfällen i det empiriska materialet att landets roll är den ansvarstagande, den som bidrar till stabilitet i Europa och närområdet. Här framträder bilden av den stabile landsfadern och beskyddaren, inte minst i samband med avtal med samarbetsländer.

- Det kan ge ökad militär förmåga, ge ett bidrag till ett europeiskt sammanhang för att skapa stabilitet och säkerhet och fördjupa Sveriges utbyte med andra nationer i säkerhetsfrågor.

Försvarsminister Peter Hultqvist (S) intervjuas i Dagens Nyheter om Joint Expeditionary Force JEF i 2017-02-05. (Holmström 2017:1)

I den försvarspolitiska kontexten är speciellt beskyddare och befriare slående som epitet på hjälten. Hjältens egenskaper i materialet handlar inte enbart om makt och officiell status. Hjältens epitet och konstruktion används även i de fall militära aktiviteter och de som utför dessa aktiviteter får synas. På så sätt kan aktiviteterna ses som mer verkliga och realistiska. Genom att släppa in medierna i hemliga verksamheter blir det nyheter som förstärker bilden av hjältemod och beskyddande. Dagens Nyheter har gjort ett större reportage om Sveriges spaningsflyg. Den målande beskrivningen av både verksamheten och personen i reportaget bidrar till att skapa en positiv inställning till aktiviteterna.

- Så passa på att gå på toaletten nu om det behövs. Var beredda, man vet aldrig när det blir larm, säger Henric Svensson på sin klingande gotländska.

Dialekten har gett honom smeknamnet ”Rauk” som står på uniformen - hans anropsnamn när han tidigare var stridsflygare och flög Attackviggen och Spaningsviggen.

Piloten Henric Svensson intervjuas i Dagens Nyheter om sitt arbete i Försvarmakten 2017-04-01.
(Holmström 2017:2)

Bilden av Hjälten förstärks på detta genom att visa upp förmåga, den tillgängliga tekniken och på modiga manliga män (epitet från Klapp). Med dessa aktiviteter garanteras trygghet för medborgaren.

Karaktären som hjälten i huvudsak förhåller sig till är skurken. Det blir tydligt när Ryssen får epitet som anknyter till mobbare, lögnare, förrädare, dubbel, utpressare och diktator (urval från Klapp). Från de uppräknade epiteten är det inte långt till det som handlar om spioneri och olaglig underrättelseverksamhet, ord och innebörder som fanns med i gestaltningens nyckelord. Här finns ett tydligt uttalat budskap från det officiella Sverige att Ryssland bedriver den typen av verksamhet. Det officiella Sverige lindar inte in detta budskap utan det är tydligt och direkt.

- Situationen är allvarlig och i linje med det som Säpo offentliggjort tidigare - att Ryssland ägnar sig åt spioneri mot Sverige, såväl mot försvaret som mot Svensk industri, säger han.

Experten Stefan Ring vid Försvvarshögskolan intervjuas i Svenska Dagbladet 2017-09-21. (Delling mfl 2017)

Skurken blir en sorts motsatsfigur till hjälten och tillskrivs de egenskaper som mest påvisar dess avvikande ställning. Här blir det tydligt att den svenske berättaren sätter epitetet då den har störst intresse att kontrast mellan hjälte och skurk ska uppnås. Motsvarande analys ur ett ryskt perspektiv hade med allra största sannolikhet sett annorlunda ut. Ett av de bärande argumenten från svensk sida

för att beskriva Ryssens ohederlighet gäller annekteringen av Krim. Den beskrivs som olaglig och ett bevis på att Ryssland inte går att lita på. Det finns krassa skäl för en stat att peka ut en annan stat som fiende. Att använda sig av en skurk, eller en djävulsbild, är enligt Agrell (2002, 130ff) en av förklaringsmodellerna bakom rustningens drivkrafter. Detta kombinerat med en aktionsreaktionsmodell där den ene parten kan hävda egen rustning för att den andre parten har gjort en viss aktion, stämmer överens med beteendet i den berättelse som Sverige bygger upp kring sin nya försvarspolitik.

- /.../ Det ryska agerandet är oacceptabelt ur säkerhetssynpunkt och oprofessionellt. Det ökar risken för allvarliga incidenter. /.../, säger Peter Hultqvist (S).

Försvarsminister Peter Hultqvist (S) intervjuas om ryska stridsflyg av Dagens Nyheter 2017-06-22. (Holmström 2017:5)

Ryssland framställs som opålitligt och agerar på ett sätt som gör att Sverige tvingas vidta åtgärder. Det förekommer också i några artiklar ett sammankopplande mellan president Putin och den ryska nationen. Det är den person i det empiriska materialet som tydligast pekas ut ha egenskaper som stämmer överens med en idealtyp. Putin används på så sätt för att gestalta hela Ryssland.

Den ryska försvarsmakten har mångdubbla regionala resurser i Östersjöområdet. Natos strategi är heller inte att nå upp till samma militära nivå utan att höja insatsen om Putin och hans generaler skulle få för sig att angripa.

Journalisten Jonas Gummesson om Natos Expansion i Svenska Dagbladet 2017-11-09 (Gummesson 2017:3)

Karaktären dåren i Klapps begreppsapparat är något otydligare. De epitet som Klapp själv tar upp är fanatiker, simpel-trög, löjlig, ynkelig och dumbom. I det empiriska materialet är det framförallt ord som naiv och lurad som återkommer. Det går att urskilja dåren i två huvudspår, där en av dem är meningsmotståndaren som inte delar hjältens problembild och lösning. Den som dock ges störst vikt i berättelsen är det den nyttige idioten som på grund av okunskap och dumhet sprider desinformation och som går på fiendens propaganda. Dåren är inte enbart en motståndare till hjälten även om den inte alltid håller med hjälten. Den blir också en tillgång för hjälten som går att peka på och använda för att argumentera för sin sak. Hjälten använder sig också av dåren som hävstång i bilden av skurken. Dåren blir den som av okunskap sprider desinformation och går skurkens ärenden. Dåren är i detta fall bland annat Sverigedemokraterna som vid ett flertal tillfällen anklagats

för olämpliga kontakter med Ryssland och som i normfrågor driver en politik som liknar den ryska. Genom detta vinner hjälten två saker, dels minskas Sverigedemokraternas trovärdighet inrikespolitiskt och dels förstärker man bilden av Ryssen som skurk. Bägge saker stärker trovärdighet och legitimitet för hjälten. Dären och försvarspolitiken används av makten således både på den inrikespolitiska som på den utrikespolitiska arenan.

Jag tror att Ryssland kan använda Sverigedemokraterna först destabilisera. Man har ett parti som inte har klarat av att hålla rågången mot Ryssland.

Inrikesminister Anders Ygeman (S) intervjuas om civil beredskap i Dagens Nyheter 2017-01-10. (Wierup 2017)

Personer som uttrycker saker som kan förknippas med Dären får i princip aldrig uttala sig i det empiriska underlaget och karaktären får sägas ha en marginell roll. Vänsterpartiets försvarspolitiska talesperson utgör ett av få undantag och får bland annat uttala sig i artikeln som citatet ovan är hämtat ifrån. Annars är dären en diffus karaktär som hjälten själv får referera till och därmed också lättare kan använda för att stärka sin egen argumentation.

- Vi ser ju på bloggar och Facebook att det sprids falsk information om övningen. Men Nato är inte ens inbjudet. Jag hade fria händer att göra det, men vi ville specifikt bjuda in de enheter vi vill öva med. Nato är som en paraplyorganisation och har ju inga egna styrkor. Därför är de inte med, säger Bengt Andersson.

Övningsledaren för Aurora Bengt Andersson svarar på kritiken mot övningen i en intervju i Dagens Nyheter 2017-09-08. (Holmström 2017:6)

Det är i sig en intressant notering att dären inte medverkar speciellt mycket i berättelsen, och skälet till det är att närvaron inte behövs för att makten ska uppnå önskat resultat. Som tidigare noterats har berättelsen så stort genomslag och det finns en stor politisk enighet kring den nya svenska försvarspolitiken. Det finns därför sannolikt inte särskilt många som vill uttala sig med en motsatt åsikt. Det finns inte heller ett större intresse från nyhetsmedierna att lyfta fram en annan åsikt. De har sannolikt inte heller något större tryck med inflöde av andra åsikter än den nu gällande inriktningen. Detta kan ses som några skäl till en relativt osynlig dåre.

MAKTEN, MEDIERNA OCH PROPAGANDAN

Berättaren har en särställning då den i huvudsak utgörs av aktörer från de organisationer, Regeringen och Försvarmakten, som behöver göra sig själva relevanta och behövda genom att befästa sin makt. Dess metoder blir därför intressanta att studera. Weber (1978, 953) beskriver dessa organisatoriska behov av legitimitet. Den privilegierade gruppen har möjlighet att befästa denna makt genom att utveckla myter om sig själv som ett redskap för att vägleda andra. Maktens organ och ställning i kombination med att situationen är ordnad så att det finns en accepterad överordning i en relation är en förutsättning för att människor ska låta sig bli vägleda. Detta har bland annat Weber (1978, 31) skrivit om. Staten har en naturlig auktoritativ ställning (en legitimitet) gentemot medborgarna, som de kan utnyttja för att få stöd för sin världsbild. Weber (1978, 36) menar att denna legitimitet kan befästas genom bland annat tradition, känslor, värderationellt eller att handlingar tros vara legitima för att man kommit överens om det alternativt att budskapet kommer från en auktoritet. Makten i denna studies berättelse har fördel av ett flertal av dessa punkter, men det är framförallt punkten den sista punkten om auktoritet hos berättaren användas som grund för kommande resonemang. Det bygger på att vi gemensamt i demokratisk ordning kommit överens om den aktuella hållningen och att då staten som auktoritativ aktör kan framhålla det när den berättar.

Det finns en tydlig koppling mellan makten och ledarrollen och karaktären hjälten. Klapp (1954, 57) menar att just ledaren med makt är en klassisk kategori aktörer som förknippas med hjälten. I den granskade berättelsen har hjälten som fenomen fått sin ledarroll accepterad av andra. De individer som företräder staten är ledare med makt och de har fått sin formella makt av någon annan. De politiker som uttalar sig empirin är valda direkt eller indirekt. Tjänstemännen, ofta militärer, är utsedda enligt byråkratiska utnämningssprinciper. Flera av de personer och aktörer som återfinns i det empiriska materialet nämns av Eriksson (2004, 89) som en del av det säkerhetspolitiska etablissemanget. Eriksson nämner fyra huvudaktörer; hotbilsproducent, uttolkare, beslutsfattare och utmanare. De tre första ryms alla inom hjältekaraktären, då den fjärde, utmanaren är den som ifrågasätter och får i berättelsen kring den nya svenska försvarspolitikerna sägas vara en dåre. I det empiriska materialet kan man se exempel på hotbilsproducenter i form av militärer och analytiker som förekommer vid några tillfällen. Det förekommer uttolkare i form av journalister, debattörer och expertkaraktärer av olika slag i det empiriska materialet. Men det som är mest rikligt förekommande är dock beslutsfattare i form av politiker och militära chefer. Utmanaren dåren finns i minimal utsträckning med i det empiriska materialet.

I berättelsen om den nya svenska försvarspolitik har makten en accepterad överordnad ställning som den utnyttjar genom att vara tydligt ledande som källa och företrädare i det empiriska materialet. De officiella aktörerna har generellt en legitim plattform att stå på gentemot mot medierna. Larsson (2005, 100) bekräftar detta och menar att det finns en transparens och tydlighet i en officiell källa källa som gör att processen för informationsöverföring är synliggjord. Som motsats finns PR-konsulterna vars uppdrag kan vara detsamma som den offentliga aktörens, men de har inte samma trovärdighet för journalisten. De två ledande morgontidningarna Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet får sägas ha en legitim ställning i medievärlden och kan i kraft med att man ägnar området försvarspolitik stort utrymme en särställning i rapportering och nyhetsvärdering. Påfallande ofta är det hjältens, det vill säga statens, bild som refereras. Det finns några tillfällen då partier från oppositionen som inte tillhör regeringen får uttala sig, och då handlar det i princip alltid om att resurserna till Försvarsmakten skulle vara större än de regeringen avsatt. Det är inte någon kritik mot den inslagna vägen, utan snarare några olika åsikter om hur den ska genomföras. Därför blir oppositionens roll som en sorts bisittare till makten, som i princip säger samma sak och som mer eller mindre omgående skulle kunna ta över och fortsätta med berättelsen på egen hand. Man kan således beskriva berättaren som bestående av ett antal olika grupperingar som till viss del har olika intressen men förenas i den större frågan om inriktningen av svensk försvarspolitik. Detta kan kopplas till ett resonemang som Mathiesen (1993, 234f) för kring politisk passivisering när ett budskap är tydligt och cementerat. En väldigt stark och oemotsagd åsikt i medierna får effekten att viljan att protestera och opponera minskar. Även om det är att dra det långt, vilket också Mathiesen (1993, 237) menar och resonerar vidare att det handlar om att medborgarna reduceras till observatörer snarare än deltagare. För om inte ens oppositionen har några invändningar mot den nya svenska försvarspolitik, varför ska då medborgarna ha det? Det är få som vill riskera att klassas som dåre och vara mot. Det som hjälten efterfrågar i deltagande från medborgaren är ett stöd för den inslagna vägen samt ett deltagande i de aktiviteter som följer med. Det kan röra sig om värnplikt, civilförsvar eller allmän vaksamhet mot desinformation. Här får berättaren balansera mellan att dels hålla den politiska oppositionella aktivitetsnivån så låg som möjligt, men det aktiva stödet för aktiviteter så hög som möjligt för att vinna legitimitet för de åtgärder som den anser ska vidtas. Som visats med resonemanget i detta avsnitt så förstärks statens ställning som legitim företrädare genom det massiva övertag den har som källa till nyheter som berör försvarspolitik.

Berättarens behov av att föra sin berättelse i medierna är ett fenomen som blivit allt viktigare enligt Dahlgren (2009, 33), som menar politiken är placerad i den mediala domänen. Det innebär att

den mediala logiken påverkar politiken och dess agerande. Berättarens syfte med sin berättelse är att legitimera sina handlingar och det underlättas av att så många som möjligt tar del av den. Dahlgren (2009, 47) menar vidare att det bland medborgarna finns en stor skillnad hur man är medveten om aktuella händelser, trots ett stort utbud av information. Det finns därför stora behov av en berättelse som berättar sig själv genom andra och som får en egen spridning i medierna. Berättaren måste därmed tänka sig in i vad som är gångbart hos journalistkåren. Eller som Häger (2009, 94) resonerar kring journalister som letar efter en vinkel, eller mer vardagligt ”vad grejen är” med en viss händelse. Häger (2009, 112) fortsätter att lista punkter för nyhetsvärdering som alla stämmer in på studiens granskade fall: negativa konsekvenser, konflikt, elitpersoner som källor och att händelsen beskrivs tillräckligt enkelt. Här har berättaren goda förutsättningar då den har en berättelse med tydliga idealtyper och ett konfliktfyllt innehåll som blir en tacksam historia för nyhetsrapportören. Det går därför att anta att hjälten medvetet valt den retoriska formen av en berättelse för sin propaganda för att göra den så gångbar som möjligt för journalisterna.

Att urskilja vad som är propaganda kan vara svårt menar Herman och Chomsky (2008, 1) då medierna också granskar makten. I empirin finns exempel på medias kritik och granskning av hur makten hanterar innehållet försvarspolitik, men sällan själva inriktningen.

Den verkliga knäckfrågan är att så länge finansieringen av försvaret under den nuvarande försvarsperioden 2016-2020 hänger i luften saknas det också ett ekonomiskt golv för 2021-2025. Den knäckfrågan hänger som ett svärd över beredningen.

Journalisten Jonas Gummesson kommenterar försvarsberedningens arbete i Svenska Dagbladet 2017-02-02. (Gummesson 2017:1)

I sin propagandamodell beskriver Herman och Chomsky (2008, 4ff) ett antal element som visar på hur propaganda är uppbyggt. Som redan konstaterats krävs någon form av elit, privat eller offentlig, som vill nå en större grupp medborgare med ett budskap. Berättaren kan på goda grunder sägas vara en sådan elit. Ju mer koncentrerad en mediemarknad är, desto lättare är det för eliten att få ut sitt budskap. I fallet med den nya svenska försvarspolitik har de bägge dagstidningarna Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter en dominerande ställning vad gäller rapportering av försvarsfrågor och är därför tacksamma objekt för berättaren ur ett propagandaperspektiv. Ett massivt mediebudskap kan påverka en opinion i stort, menar Lewis (2001, 79). Men fortsätter med att det är svårt att påverka det dagliga samtalet mellan människor i en viss riktning eller till att handla om en viss sak.

Mediebolagen är i sig beroende av eliten för att kunna producera nyhetsinnehåll. Dels för att få tillgång till information, och dels för att kunna använda elitens företrädare som experter. Experter som berättar hjältens berättelse samtidigt som den ger nyhetsinnehållet trovärdighet och mediebolaget ett innehåll som uppskattas av läsarna och som går att sälja in till annonsörerna. Experter har en framträdande position i det empiriska materialet.

Förklaringen är att den ryska ekonomin inte är särskilt frisk. Både det fortsatt låga oljepriset, och sanktionerna påverkar hela samhällsekonomin och även försvarsbudgeten, säger Rysslandsexperten Jörgen Elfving vid Försvarshögskolan till SvD.

Forskaren Jörgen Elfving intervjuas av Svenska Dagbladet 2016-11-23. (Gummesson 2016)

Medierna har en tendens att allt mer obehindrat lita på makten, det slår såväl Lewis (2001, 78) som Herman och Chomsky (2008, 5) fast med hänvisning till att ägarna av de stora mediebolagen också har andra ekonomiska intressen som gör att en god relation till makten är att föredra. Studien visar att propagandan många gånger kommer från medierna själva, vilket även Lewis (2001, 99) påpekar. De som vill sätta agenda och driva en opinion behöver ha en god relation till journalistiken för att lyckas med sitt uppdrag, något som även Larsson (2005, 82) stryker under. Beroendet och samspelet mellan medierna och staten gör att medierna kan ses som en gruppering inom karaktären hjälten. På så sätt blir media själva en av många berättare och driver berättelsen framåt på egen hand. Då en berättelse tagit fart kan det räcka med, som Lewis (2001, 143f) beskriver kontexten från USA, att säga att Ryssland finns, för att få samtycke till en inslagen militär väg. Detta för att påverkan av den allmänna opinionen från media är så stor. Som medborgare kan det vara svårt att under sådana förhållanden skilja på vad som är ett refererat, ett tyckande eller ett granskande innehåll.

NATIONALISM OCH VI-KÄNSLA

Idealtyper och motsatsförhållande kan också beskrivas i termerna av vi och dem. Det blir en sorts kontrast mellan olika grupper som stärker känslan av samhörighet i den egna gruppen. Argumentationen kring den nya svenska försvarspolitikerna bygger på trygghet för Sverige och för de svenska medborgarna. Denna trygghet hotas av Ryssland. Vi och dem kan också beskrivas med Vi och Ryssen då Ryssen blivit närmast som en synonym till De. En av den nya svenska försvarspolitikens lösningar på problemet med det ryska hotet bygger på ett utökat svenskt totalförsvar där hela samhället ska ingå. För att uppnå detta och en legitimitet för den inslagna

vägen, behöver en känsla av vi skapas och upprätthållas. Den nationella känslan har betydelse då berättelsens karaktärer baseras på tydlig nationell identitet, Sverige och Ryssland. Vi-känslan omfattas i berättelsen av ett antal andra mindre bi-karaktärer i form av samarbetsländer. Habermas (1995, 128) refererar till olika sätt att se på nationalstaten, däribland Rousseaus tankar om ett upprättat kontrakt mellan medborgaren och regeringen. Ett kontrakt som innebär att det kommer skyldigheter och rättigheter från respektive part och att genom att leva upp till dessa så upprätthålls känslan av gemenskap, ett vi. Regeringen, hjälten i berättelsen, lovar trygghet och ansvarstagande om medborgaren ställer upp med sin tid och engagemang genom till exempel värnplikt. Det sistnämnda beskriver Habermas (1995, 127) som en aktiv medborgarroll där genom att göra en uppoffring för det gemensamma bästa så ökar den nationella vi-känslan. För Försvarsmakten är dock vi-känslan i värnpliktssammanhang en sekundär fråga, i grunden handlar plikten och uppoffringen om personalförsörjning.

Jag hoppas att det ska komma förslag så vi kan justera det personalförsörjningssystem vi har så att det blir mer flexibelt med frivillighet och värnplikt. Det behöver inte vara 50-50 utan jag tror på frivillighet i grunden, kombinerat med plikt.

Överbefälhavare Micael Bydén intervjuas i Dagens Nyheter 2016-01-17. (Holmström 2016)

Det finns däremot saker som motsäger att värnplikten har en fullständig inverkan på vi-känslan. Leander (2004, 576ff) menar att även om värnplikten blir en sorts skola i officiell nationalism, är det ändå osannolikt att den skapar dygdiga och lojala medborgare. Det har inte varit krig på länge och de som deltar i utbildningen förväntar sig inte heller att behöva leva upp till förpliktelsen att gå ut i krig. Däremot konstaterar Leander (2004, 582) att en liten andel värnpliktiga och militär närvaro i övrigt bidrar till en mindre social närvaro och därmed sämre legitimitet för militären. En slutsats som även staten drar är att motsatsen också borde gälla; det vill säga att en ökad militär närvaro i landet ger en högre legitimitet för försvaret.

Det finns ett syfte med berättelsen att synas så mycket som möjligt då det ökar stödet. Det är ofta de absolut högsta och mest inflytelserika företrädarna för svenskt försvar som uttalar sig och syns i frågorna.

Då Aurora 17 genomfördes på flera platser i landet och många kom i kontakt med övningen så vill jag tacka allmänheten för er positiva och stödjande inställning.

Försvarsminister Peter Hultqvist (S) i en debattartikel i Svenska Dagbladet 2017-10-08. (Hultqvist 2017)

Omfattande kontaktytor mellan allmänhet och försvar bidrar till en ökad känsla av samhörighet. En samhörighet som är viktigt för den nationella känslan och kom enligt Anderson (1993, 51f) till genom boktryckarkonsten som gav en ökad samhörighet inom språkgrupper. Men Anderson (1993, 33ff) tar också upp andra aspekter som tidsuppfattning, religion och kultur. Dessa blir sammanhållande faktorer inom en nation men också särskiljande mellan nationer. Utifrån detta går det att göra antagandet att Ryssland med flera skillnader inom dessa områden går lättare att göra till en fiende än till exempel ett västeuropeiskt land. Ett hot från Ryssen är således inte bara ett hot om invasion utan också ett hot om att vår civilisation skulle kunna ersättas med den annorlunda ryska civilisationen. I empirin finns exempel på denna nationalistiska hållning med signalen från högsta officiella nivå i Sverige menar att det dessutom är så att det inte bara är Sverige som nation som är hotad, utan även varje medborgares frihet.

Det ska göra ont att angripa Sverige, det land vi älskar. Aurora gäller ytterst vårt lands frihet och våra värderingar.

Statsminister Stefan Löfven (S) intervjuas i Dagens Nyheter 2017-09-28 i samband med försvarsövningen Aurora. (Holmström 2017:7)

Problemet som hotet innebär, och dess lösning, delas på så sätt mellan staten och medborgaren. Beck (2005, 106) menar att i det han kallar risksamhälle är det upp till varje individ att möta de faror och hot som uppstår. Samhället och statens uppdrag är att rusta individerna att klara dessa utmaningar. Beck (2005, 120) menar att det kan ses som en individualiseringsprocess som under välfärdssamhällets framväxt i kombination med en modern kapitalistisk arbetsmarknad frigjort individen från tidigare viktiga geografiska band samt andra institutioner som familj och kyrka. Den moderna individen kan därför sägas vara enbart en produkt på en arbetsmarknad. Utifrån detta synsätt är medborgarnas ekonomi beroende av att de själva har arbete. En väpnad konflikt där Sverige utgör ett hot mot att kunna försörja sig själv. Berättelsen kring den nya svenska försvarspolitikerna är den som förmedlar detta hot, samtidigt som berättelsen kan dra nytta av att medborgaren känner sig hotad och på så sätt vinna stöd för sina åtgärder och aktiviteter. Det finns därmed goda grunder att se ekonomi och hotet mot den individuella ekonomin som en del av väpnad känslan och förstärkandet av gruppstillhörighet i legitimeringsprocessen av den nya svenska försvarspolitikerna. Men det gäller även de ekonomiska konsekvenserna på makronivå. Alla politiska förslag och handlingar har inslag av ekonomi, något som Weber (1947, 160) bekräftar. I fallet med försvarspolitikerna så går det att se negativa ekonomiska konsekvenser av att Sverige blandas in i

krig. Även om ekonomiska värden bygger på empirisk erfarenhet, menar Weber (1947, 158) att det också finns stora inslag av känslomässig och psykologiskt underliggande faktorer som avgör ett ekonomiskt värde. Till exempel är det svårt att enbart med en miniräknare räkna ut de ekonomiska kostnaderna för Sverige om landet blev indraget i krig. Det finns mängder av sociala, ekologiska och kulturella värden som inte enkelt går att mäta i pengar men som likväl kan hotas.

Beck (2009, 10) menar att detta det finns individer över hela världen har en sorts kosmopolitisk gemenskap som trumfar tidigare gemenskaper. Som exempel tas global terrorism och klimatförändringarna upp. I berättelsen om den nya svenska försvarspolitikerna finns exempel på att Sverige inte själv klarar de nya hoten som uppstår. Berättelsens lösning är att det behövs samarbete med andra länder och att det tas ett gemensamt ansvar att avvärja hoten. Beck (2009, 13) resonerar vidare att dessa stora globala hot sällan får det genomslag hos politiska ledare eller väljare då det kortsiktiga lösandet av problem kommer först. Här presenterar berättelsen om den nya svenska försvarspolitikerna ett problem som går att lösa relativt kortsiktigt. Den bygger, i motsats till teorierna kring det globala risksamhället, på en konflikt med nationalistiskt gods som bas. Nationer och nationalism spelar en tydlig roll i konstruktionen av berättelsens idealtyper. Det bygger också på nationalstater, den svenska mot den ryska. Vi-känslans kärna är kopplad till det svenska och det kulturellt gemensamma som det ryska hotet är riktat emot. Det nationella får sägas vara en känd form som i sig är en trygghet, därför blir de delar i berättelsen som talar om ett mer diffust hot med utsuddade gränser mellan nationalstat och andra grupperingar ett inlag som förstärker det hotfulla.

Dagens hot är dock inte bara av militär natur. Det moderna samhället utsätts även för en rad andra hot; cyberattacker som kan slå ut samhällets viktiga it-system; påverkanskampanjer genom medier, inte minst sociala medier, som syftar till att undergräva förtroende, skapa "alternativa sanningar" etc; sabotage som kan riktas mot viktiga delar av vår infrastruktur och våra transportsystem, som i sin tur svarar för att vi får värme, mat, vatten, sjukvård och omsorg; terrorhandlingar som lamslår polisverksamheten och leder till omfattande förtroendeförluster för hela rättsväsendet och därmed vår trygghet.

Tre ledamöter i Kungliga Krigsvetenskapsakademien om hotet mot Sverige i en debattartikel i Svenska Dagbladet 2017-03-23. (Lagerblad 2017)

Flertalet artiklar handlar om hybridkrigföring och att det finns civila inslag i kriget från Rysslands sida. Även Sverige har en uttalad vilja att kunna bedriva hybridkrigföring på ett bättre sätt, och kunna agera i en gråzon mellan krig och fred. Det förekommer i empirin vaga beskrivningar av personer och händelser vilket bidrar till det otydligt hotfulla. Det ligger i sakens natur att det är svårt

att beskriva hybridkrigföring då det finns få exempel av själva formen av krig och att det är en form under utveckling. En paradox då krig och våld har setts som något väldigt definitivt vilket gör det svårt att reda ut vad som är vad när kriminella organisationer och stater mixas i mediebudskapen.

- Det är en svår gränsdragning mellan kriminella organisationer och statlig påverkan i Ryssland. Det finns en logik i det här. Deras intressen sammanfaller. Sedan går det alltid att diskutera syftet, säger Lars Nicander.

Lars Nicander från Försvarshögskolan intervjuas i Svenska Dagbladet 2016-03-21. (Andersson 2016)

Det vaga hotet som också kan vara en del av vår vardag kopplas i citatet ovan direkt till Ryssland och ger bilden av att allt ryskt, inte bara militären, utgör ett hot. Eriksson (2004, 123f) menar till exempel att säkerhetsbegreppet numer är breddat och att inte enbart länder kan ses hotfulla. Enbart antydningar räcker därför för att stärka bilden av hotet och av skurken.

RYSSEN - EN KARAKTÄR I FOLKDJUPET

För att en idealtyp ska fungera behövs en stark förankring i det kollektiva medvetandet, något som Klapp (1954, 59) resonerar kring gällande sina typer. Berättaren behöver inte bygga från grunden utan kan lita på att publiken har en förförståelse och en egen uppfattning om karaktären som åtminstone till del stödjer den bild som hjälten vill lägga i idealtyper. I fallet med Ryssen finns en sådan förförståelse och enligt Eriksson (2004, 123) har hotet mot Sverige ofta bottnat i Ryssland och det oavsett om det handlat om ”invasion, kommunistiska konspirationer, och sedan det tidiga 90-talet organiserad brottslighet, terrorism /.../”. Ryssen har varit en potentiell motståndare i krig till Sverige i flera hundra år, något som Winton (2007, 196) ger exempel på med debatten som förekom i samband med Sveriges krig mot Ryssland på 1740-talet. Inför detta krig var den inhemska debatten mellan olika svenska intressen stor med såväl krigsivrare som fredsförespråkare. Ordet rysskräck återfinns i det empiriska materialet och finns i samband med att Svenska Dagbladet hade en artikelserie på temat ”Rädslan för ryssen” som bland annat hanterar bilden av Ryssen från kalla kriget.

Det var en självklarhet för det svenska kustartilleriförsvaret att hotet kom från öst. Enorma summor satsades på att bygga försvarsanläggningar under 1960- och 70-talen för att kunna hålla ryssen stängden om kriget bröt ut.

Journalisten Erica Treijs i Svenska Dagbladet 2016-01-10. (Treijs 2016)

Under 1900-talets kalla krig diskuterades såväl ubåtskränkningar som kärnvapen. Agrell (1986, 162) visar på detta och konstaterar att Sovjetunionens uttalanden om en kommande kärnvapenduell var något som länderna i väst fäste stor vikt vid. Det gör att när nya ubåtskränkningar kommer upp till ytan på 2010-talet då nämns Ryssland tidigt.

Ryssland står högt upp på de misstänkta lista, sade Annie Lööf från scenen när hon höll sitt anförande på försvarskonferensen.

Partiledare Annie Lööf (C) om ubåtskränkningar i Dagens Nyheter 2015-01-12. (Holmström och Rosén 2015)

Att Skurken, Ryssen, är en karaktär högt upp på de ”misstänkta lista” och i det offentliga samtalet behöver inte motiveras närmare utan får som ovan ofta stå som obestriddligt uttalande. De flesta svenskar har i sin medie- och kulturkonsumtion matats med en bild av Ryssen som skapats i USA och där bilden i allt väsentligt liknar den som skisseras i denna studie. Thompson (2001, 209ff) resonerar kring att kulturimperialismen har förändrat inriktning efter Östblockets fall och de snabbväxande asiatiska ekonomierna. Detta från en renodlad amerikansk dominans till en dominans av stora multinationella företag. Men även om det pågår en förändring inom hur kulturimperialismen verkar, är den nedärvda bilden av Ryssen idag satt under årtionden.

Upprepning är grunden för att skapa ett ramverk som människor känner igen. Lewis (2001, 151) tar upp antikommunism i USA som exempel och menar att ett ständigt återbruk av bilder påverkar den långsiktiga bilden. Ryssen och egenskaper som förknippas med skurken förekommer därför i helt andra sammanhang än det säkerhetspolitiska. Schoug (1997, 65f) visar på hur intim gemenskap och rivalitet kan ses som två motsatser. I kontexten sportvärlden tar han upp karaktärsdrag som i media tilldelas lag men som får bärighet för hela nationalitetens vi och de-känsla. Schoug (1997, 74ff) menar att ryssarna i ishockeysammanhang under 1980-talet beskrevs som ett kollektiv och en närmast robotliknande armé, en lagmaskin. Förbundskaptenen i hockey blir enligt denna retorik beskriven som en diktator som styr sitt lag med hjärnhand. Idrottskontexten fick sin aktualitet under samma tid som denna studie gjordes då Ryssland stängdes av från medverkan i Olympiska spelen i Sydkorea 2018. Detta på grund av tidigare fall av doping som av den Olympiska kommittén setts som så omfattande och allvarliga att landet som helhet stängs av. Enskilda ryska idrottare som tidigare inte varit avstängda för doping tillåts vara med. Bilden som sätts är att doping och fusk är det grundläggande tillståndet i Ryssland och att de idrottare som är rena från doping är undantagen. Rivaliteten och kontrasterna mellan Ryssland och andra länder som beskrivs i de idrottsrelaterade

sammanhangen stämmer bra överens med den bild som hjälten målar av skurken i berättelsen om den nya svenska försvarspolitiken.

Precis som för skapandet av vi-känsla har risksamhället en betydelse för skapandet av Ryssen. Beck (2005, 123f) menar att det hela tiden söks efter nya normer på grund av samhällets förändring. Det svenska och det ryska samhället kan ses som kontraster, vilket manifesterats i till exempel svensk kritik mot den ryska inställningen till sexuella minoriteter. Det sökande efter nya normer som enligt Beck sker i risksamhället gör också att man efter hand lämnar gamla normer bakom sig, normer som anses omoderna. Dessa omoderna normer finns kvar i Ryssland och utgör ytterligare en beståndsdel i bilden av skurken; den omoderne med krass människosyn som mobbar minoriteter. I samband med rymdkapplöpningen i mitten av 1900-talet stod kampen mellan USA och Ryssland om att komma först ut i rymden. Ryssarna beskrevs då som kalla och fick framgångar på grund av att man såg på människor mer som robotar och maskiner som deltog i det gemensamma lagets strävan att nå rymden. En människosyn som både då och idag anses omodern i Sverige och det blir därför våra värderingar ska skyddas från skurken.

Ett fenomen som granskats av bland annat Baker (2015, 80) är Eurovision song contest där Ryssland och ett antal andra länder från Östeuropa i västeuropeisk media anklagats för fusk och blockröstning. Väst ställs mot öst i ett sammanhang som visserligen är tävling och konkurrens, men som i grunden är tänkt att underhålla. Baker (2015, 85) menar att det Eurovision med fler länder från forna Sovjet var tänkt som en del i ett ny europeiskt projekt av gemenskap och samförstånd. Men då klyftorna inom normfrågor ökat där Västeuropa enligt Baker beskrivs som ”sexuella demokratier” och där Ryssland och flera andra östländer beskrivs som ”Europas homofoba” länder blir en tävling som Eurovision istället ett nytt slagfält. Detta slagfält kan hjälten i berättelsen om den nya svenska försvarspolitiken nyttja till att prata om Ryssen som både fuskare och den som otillbörligt skaffar sig fördelar. Men den har också argument för att Ryssen står för omoderna värderingar som Sverige inte vill ha tillbaka. Att Ryssland ses som ett land som ligger efter Sverige bekräftas av Gerner (2011, 106). Han menar att den västerländska synen är att Ryssland är på väg att bli ett europeiskt land snarare än ett asiatiskt men att man ännu inte är i det moderna tillstånd som Västeuropa. Bilden av det ryska omoderna går att se i svensk humor. Till exempel har humorduon Hipp Hipp inslag från 2001 och 2002 där man låter två underhållande tvillingar från Ukraina göra musiktolkningar med en klar omodern känsla. Ett annat exempel är humorgruppen Grotescos inslag som parodierade rysk kultur i svenska Melodifestivalen 2009, ett inslag som orsakade diplomatiska förvecklingar mellan Sverige och Ryssland.

Skurken Ryssen är under den undersökta perioden en karaktär som återkommer i inrikespolitiska sammanhang. Det är framförallt gällande IT-skandalen på Transportstyrelsen där Ryssen används mot Regeringen i debatten. Bilden av Ryssen som skurk är således så etablerad att den går att använda även i andra sammanhang än det specifikt militära. I citatet nedan finns det också en passning till regeringen om att man varit aningslös. En egenskap som karaktären hjälten inte vill ha, utan som den snarare pekat ut som dårens egenskap. Det går alltså att argumentera för att det förekommer en intern kamp hos berättaren och makten där ett medel är att kalla till sin interna motståndare för dåre.

Både Allan Widman och Karin Svensson Smith anser att upphandlingen hanterats 'utan omdöme'.
 - Efter 2014, i samband med Rysslands annektering av Krim, har vi ett annat säkerhetsläge. Därför anser jag att man har varit aningslös. /.../, säger Allan Widman.

Riksdagsledamöterna Allan Widman (L) och Karin Svensson Smith (MP) intervjuas om Transportstyrelsens IT-affärer i Dagens Nyheter 2017-07-16. (Canolias och Pandevski 2017)

Ryssen anses ohederlig, och i berättelsen förstärks detta genom att lyfta fram att handlingarna som skurken utför är olagliga. Det vanligaste exemplet på en olaglig handling är annekteringen av Krim som under den period som empirin omfattar gått från att oftast bara vara en ”annektering”, till att vara en ”olaglig annektering”. Det är framförallt företrädare för hjälten som uttalar detta men till och med journalisterna själva kallar annekteringen för olaglig. En olaglig handling som går att sammankoppla till skurken är en av grundbultarna i konstruktionen av idealtypen. Att annekteringen är illegal och att Ryssen har utfört dessa skurkaktiga aktiviteter är något som även journalister utan direkt hänvisning skriver om i nyhetsartiklar och analyser.

Expansionen inleddes med toppmötet i Wales 2014, månaderna efter den ryska illegala annekteringen av Krim och krigsutbrottet i Ukraina.

Journalisten Jonas Gummesson skriver om Natos utökade verksamhet i Svenska Dagbladet 2017-11-09. (Gummesson 2017:3)

5. Legitimering i fyra moment

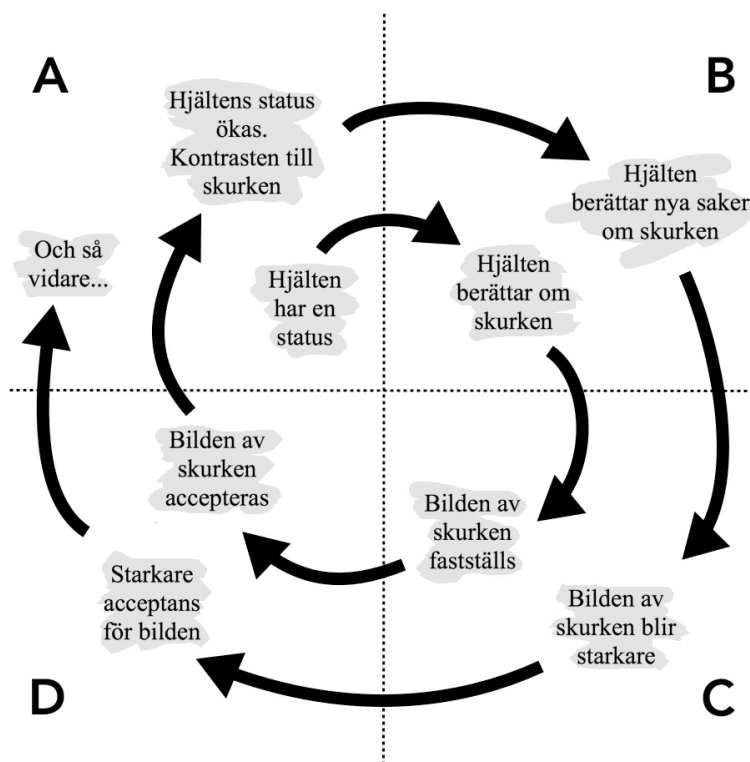
Ur analysen av berättelsen om den nya svenska försvarspolitikerna går det att skönja en process av reproduktion, förstärkning och återskapande. Berättelsen blir som ett cirkelresonemang där hjälten i berättelsen först berättar om sin syn på säkerhetsläget, sen vad man gör för aktiviteter som en lösning på de problem som uppstår på grund av säkerhetsläget. Detta förstärker i sin tur legitimiteten hos medborgarna för de aktiviteter som man berättar om. Med starkt stöd kan hjälten fortsätta med att göra ytterligare aktiviteter på samma tema. För varje varv som processen går stärks hjälten status hos medborgarna och det ger hjälten större utrymme och frihet att fördjupa aktiviteter och göra nya aktiviteter. Detsamma gäller bilden av skurken som kan ses som en parallell process som också den stärker legitimiteten hos berättelsens hjälte. Om hjälten berättar om sin bild av skurken så förstärks bilden av skurken i kontrast mot hjälten hos medborgarna. Det gör att hjälten kan använda sig av bilden av skurken och berätta om den för medborgarna igen, på ett förstärkt sätt. Ju fler varv som som processen går desto mer självständigt står bilden av skurken och det behövs mindre tydliga budskap från hjälten sida. Modellen visar på att hjälten berättelse om såväl sina egna aktiviteter som om sin bild av skurken fungerar för att skapa en vi-känsla och en legitimitet för den aktuella frågan.

Modellen bygger på att hjälten ställning gör att den kan berätta om en värderande bild och få samma trovärdighet som när den berättar om ett faktiskt sakförhållande. Bilden av skurken är subjektiv och beroende på kontext och skulle med en annan berättare eller hjälte ha ett annat innehåll för skurken. I Ryssland skulle en motsvarande text som denna med allra största sannolikhet inte sätta det egna landet i skottgluggen som skurken. Ovan process går också att lägga över berättelsen om säkerhetsläget och hotet, något som är en annan av hjälten delberättelser och som hänger ihop med den totala berättelsen och propagandan. Ju fler varv som processen går, och ju fler gånger hjälten får berätta sin berättelse och medborgarna får ta del av den, desto mer subtil kan berättelsen bli. Tidigare i texten har ett antal nyckelord nämnts. Ansvar, som ett epitet för hjälten och aggressivt för skurken. I berättelsen om säkerhetsläget är ordet förändrats intressant som efter att ha använts tillräckligt många gånger i berättelsen fått en ny, betydligt mer negativ, innebörd: försämrats. Genom att använda sin propaganda på ett uthålligt och strukturerat sätt kan hjälten styra bilden av såväl aktiviteter som av skurken dit den vill. De redovisade nyckelorden kan fyllas med en djupare mening och kan användas självständigt för att beskriva hjälten eller skurken med en värderad laddning. Tidigare har exemplet med "Rysslands annektering av Krim" nämnts, som efter

ett tag in i historien skiftat till att bli den ”Rysslands illegala annektering av Krim”. Ju fler varv som processen att legitimera historien gått, desto lättare har det blivit för hjälten att förstärka värdet av hur hotfullt Rysslands agerande på Krim är. Det kan till och med vara så att det till slut inte ens behöver nämnas att annekteringen är olaglig, det är underförstått.

Processen har fyra moment och inleds med (A) där hjälten har konstaterat definierad status hos medborgarna. I moment (B) berättar hjälten sin historia om skurken som i moment (C) fastställs bilden av skurken gemensamt mellan hjälten och medborgarna. I moment (D) ger medborgarna acceptans för hjälten bild av skurken. Detta gör att processen kan starta om på moment (A) där hjälten status ökas och kontrastförhållandet till skurken förstärks. I moment (B) kan nu hjälten berätta nya saker om skurken som gör att det i moment (C) blir en ännu starkare och mer kontrastrik fastställd bild av skurken. I moment (D) ger medborgarna acceptans för den mer tillspetsade bilden av skurken. Berättelsen om idealtypen blir nu starkare och kan reproduceras mer självständigt av medborgarna utan lika mycket inblandning av hjälten. Efter detta kan momenten i processen gå vidare och förstärkas varv efter varv. Modellen kan beskrivas som en spiral som rör sig utåt och passerar fyra fält, vilket illustreras i figuren.

Figur 2: Modell över process för legitimitet av idealtyp

De bägge processerna kring legitimering av aktiviteterna och befästandet av bilden av skurken hänger ihop. Modellerna tar inte hänsyn till vilken process som kommer först. Det går att se på det på minst två olika sätt. Till exempel kan man se det som att det krävs att åtminstone några aktiviteter är genomförda när hjälten för första gången pratar om skurken. Att aktiviteterna i sig är genomförda kan användas som ett argument för att skurken är ett hot. Det blir som att hjälten säger: ”Lita på oss, vi hade inte genomfört aktiviteterna om vi inte trodde att skurken utgjorde ett hot.” Hjältens grundläggande status gör att aktiviteterna i sig gör att hotet från skurken blir mer trovärdigt. Ett annat sätt att se på det är att hjälten måste ha pratat om skurken och dess hot innan den för första gången berättar om aktiviteterna. Hotet från skurken behöver alltså vara känt för att hjälten ska kunna börja prata om sina aktiviteter. I detta fall behöver inte hjälten ha en hög status från början utan behöver förlita sig mer på att ha ett skäl för sina aktiviteter för att de ska vinna legitimitet. Utifrån dessa bägge perspektiv på processerna går det också att anta att de kan gå in i vartannat. Först kan till exempel processen kring legitimitet för idealtyp snurra ett eller flera varv, därefter kan processen kring legitimitet för en aktivitet snurra ett eller flera varv.

Modellen utgör svar på studiens frågeställningar och visar på ett generellt plan hur idealtyper kan användas i en berättelse och hur en berättelse kan användas för att legitimera en aktivitet. Modellen är framtagen utifrån fallet med den nya svenska försvarspolitikerna och visar även hur detta specifika falls propaganda kan beskrivas som en berättelse och hur utpekade idealtyper används för att legitimera berättelsens aktiviteter.

6. Trump, Putin och #metoo

Det empiriska materialet och det angreppsätt som använts i uppsatsen väcker ett antal ytterligare frågor och uppslag. Denna studie har bland annat haft som ambition att genom idealtyper kunna förklara ett mediefenomen på ett samhällsvetenskapligt sätt. I tidigare avsnitt har bland annat karaktären Ryssen återfunnits i idrottssammanhang såväl som i fenomenet Eurovision song contest. Ett empiriskt material som berör dessa bägge områden skulle mycket väl kunna lämpa sig för en metod som liknar den som använts i denna studie. I såväl idrott som Eurovision finns en tydlig kamp - direkt uttalad i tävlingens form. Det finns inslag av gott och ont och det är områden som får en allmän och stor spridning via medier. Eurovision är dessutom ett fenomen direkt skapat av medier.

Under denna studies gång har det skapats en rörelse kring mäns övergrepp mot kvinnor. Med det samlande namnet #metoo har upprop med vittnesmål spridit sig i flera branscher och sammanhang där gamla och nya händelser når dagens ljus från att tidigare varit något som det inte talats om i samma utsträckning. I många av de enskilda vittnesmålen finns tydliga offer och förövare, individer och mönster som går igen och bildar ett fenomen med många likartade drag. Att på detta till exempel rakt av lägga Klapps begreppsapparat med idealtyperna hjälten, skurken och dåren skulle kunna vara ett sätt att gestalta fenomenet. För att direkt invända mot detta resonemang så går det att anta att den som utsatts för ett övergrepp i princip aldrig känner sig som en hjälte under tiden övergreppet utförs. Men berättelserna handlar mycket om mod att äntligen våga berätta och mod är ett epitets värt en hjälte.

I denna studie har idealtyperna fått representera en konstruktion av en konflikt och hur ett fenomen gestaltats i medierna. Personerna har ägnats mindre uppmärksamhet då det handlar om en berättelse för att legitimera en inslagen väg i den nya svenska försvarspolitiken. Två i sammanhanget högst relevanta personer är USAs president Donald Trump och Rysslands president Vladimir Putin. Den förstnämnde då USA är ett av de länder som Sverige sökt samarbete och slutit avtal med. Den sistnämnde som ledare för fienden i berättelsen; skurken. Det som skiljer dem åt i det empiriska materialet är deras närvaro. Putin nämns relativt ofta och som noterats i tidigare avsnitt på ett sätt där det ställs likhetstecken mellan personen Putin och staten Ryssland. I fallet Trump är han i princip osynlig så länge han själv inte gjort ett direkt utspel. En faktor som spelar roll är såklart att Putin varit Rysslands ledare under en mängd år, medan Trump enbart har ett år på posten. Men anledningen är sannolikt en annan. I berättelsen om den nya svenska försvarspolitiken

är Ryssland fienden och USA är ett land Sverige vill samarbeta med. Och det är just landet USA som det framhålls att samarbetet ska ske med. Det är militärer och en och annan minister som omnämns i de artiklar som har med USA att göra.

Förmodligen är bristen på Trump medveten. Bevakningen av honom som president innehåller många av de epitet och beskrivningar som, med koppling till denna studie, förknippas med dåren. Klapp (1954, 57) menar att om skurken kan ses som omoralisk och ha en slug agenda, så är dåren mer dum och bristfällig i sina epitet. Oavsett vilka förmågor och ambitioner som egentligen finns hos Putin och Trump är bilden av hur de framställs lik det som Klapp uttrycker. Putin kan i svenska ögon sägas vara en karismatisk och institutionaliserad ledare. Trump kan i samma ögon sägas vara en galen och oberäknelig ledare. Bägge har egenskaper som gör att de är svåra att lita på. Det paradoxala i sammanhanget är att en av de invändningar som finns mot samarbetet med USA handlar om Trumps kontakter med Ryssland, det land som samarbetet ska leda till ökad trygghet emot. En av få gånger Trump nämns i det empiriska materialet är angående kopplingen till Ryssland.

Samtidigt som försvarsminister Peter Hultqvist (S) landade i Washington den 15 maj för sitt officiella besök så detonerade nyheten att Trump under ett möte i Ovala rum met gett ryske utrikesministern Sergej Lavrov topphemlig information från Israel (se fakta). Trump har som president rätt att bryta sekretess, men USA:s allierade och vän ner oroas av hans lösmynthet.

Journalisten Mikael Holmström i Dagens Nyheter 2017-06-01. (Holmström 2017:3)

Kan modellen för legitimering användas tillsammans med Webers tankar kring karismatisk auktoritet? Weber (1947, 367f) menar att grunden finns i en personlig karisma som går att använda och överföra till en administrativ eller annan formell position. Kan det vara så att en karismatisk auktoritet tidigare kan hävda legitimitet i en berättelse och i en process av legitimitet? Det går att anta att karisma kan kompensera för brist på goda argument eller trovärdighet av andra skäl. Går det på samma sätt att vända på det att goda argument och trovärdighet kan kompensera för brist på karisma. Resonemangen kring karisma har helt varit frånvarande i denna studie. Det har inte varit något som framkommit i idealtypen hjältens egenskaper och epitet. Det som möjligtvis går att jämföra är de tappra soldater som ibland skymtar fram i det empiriska materialet. Där kan ett tillfälligt spår av karisma skönjas. Men på det stora hela lutar sig hjälten i denna studie på den formella basen av legitimitet.

Ur ett medieperspektiv finns betydligt mer att analysera i den svenska försvars- och säkerhetspolitiken. Bara med utgångspunkt från materialet från denna studie så skulle en djupare analys av källor och journalister kunna göras. Hur beroende är journalisterna egentligen av de expertkällor som rikligt förekommer i det empiriska materialet? Materialet visar på hur journalister många gånger använder sig av samma retorik som de officiella företrädarna för staten och utifrån går det att ställa frågan hur okritiska man är. Materialet i uppsatsens studie sträcker sig över de tre senaste åren och skildrar en situation när det redan råder konsensus kring den gällande ordningen i försvarspolitik. I materialet nämns tidigare händelser som Rysslands agerande i Georgien 2008 och i Ukraina 2014. Med utgångspunkt till exempel från dessa händelser vore det intressant att se om ett empiriskt material från dessa år skulle kunna ge en fingervisning om hur omsvängningen till den nya svenska försvarspolitik gestaltats.

Referenser

LITTERATUR

- Agrell, Wilhelm** (1986). *Bakom ubåtskrisen*. Stockholm: Liber Förlag.
- Agrell, Wilhelm** (2002). *Rustningens drivkrafter*. Lund: Studentlitteratur.
- Anderson, Benedict** (1993). *Den föreställda gemenskapen*. Göteborg: Daidalos.
- Baker, Catherine** (2015). "Gender and Geopolitics in the Eurovision Song Contest" *Contemporary Southeastern Europe* 2 (1), sidorna 74-93.
- Beck, Ulrich** (2005) *Risksamhället. På väg mot en annan modernitet*. Göteborg: Daidalos.
- Beck, Ulrich** (2009) "Critical Theory of World Risk Society. A Cosmopolitan Vision" *Constellations*, vol 16, no 1. sidorna 3-22. Blackwell Publishing Ltd.
- Bergström, Göran** och **Boréus, Kristina** (2000). *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur.
- Bignell, Jonathan** (1997) *Media Semiotics. An introduction*. Manchester: Manchester University Press.
- Britz, Malena** och **Westerberg, Jacob** (2015) "Sveriges återtag till närområdet." *Internasjonal politikk*, årgång 73, 2015/3, sidorna 423-431.
- Dahlgren, Peter** (2009) *Media and Political Engagement. Citizens, Communication, and Democracy*. Cambridge: Cambridge UP.
- Dahlin, Marie** (2008) *Tal om terror. Säkerhetspolitisk retorik i Sverige och Ryssland hösten 2001*. Umeå: Print & Media, Umeå Universitet.
- Durkheim, Emile**, redaktör Mustafa Emirbayer (2006) *Sociologist of Modernity*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Entman, Robert M** (1993) "Framing: Toward Clarification of Fractured Paradigm." *Journal of Communication*, vol 43, no 4, sidorna 51-58.
- Eriksson, Johan** (2004) *Kampen om hotbilden. Rutin och drama i svensk säkerhetspolitik*. Stockholm: Santérus förlag.
- Fedor, Julie**, huvudredaktör (2015) "Russian media and the war in Ukraine" *Journal of Soviet and Post-Soviet Politics and Society*, vol 1, no 1.
- Foss, Sonja K** (2009) *Rhetorical criticism. Exploration and Practice*. Long Grove, IL: Waveland Press, Inc.
- Gerner, Kristian** (2011) *Ryssland. En europeisk civilisationshistoria*. Lund: Historiska media.
- Habermas, Jürgen** (1995) *Diskurs, rätt och demokrati*. Göteborg: Daidalos.
- Herman, Edward S** och **Choamsky, Noam** (2008) *Manufacturing Consent*. London: The Bodley Head.
- Häger, Björn** (2009) *Reporter. En grundbok i journalistik*. Stockholm: Norstedts.

- Klapp**, Orrin E (1954) "Heroes, Villains and Fools, as Agents of Social Control." *American Sociological Review*, Vol. 19, No. 1 (Feb., 1954), sidorna 56-62.
- Larsson**, Lars-Åke (2005) *Opinionsmakarna. En studie om PR-konsulter, journalistik och demokrati*. Lund: Studentlitteratur.
- Leander**, Anna (2004) "Drafting Community: Understanding the Fate of Conscription", *Armed Forces & Society* 30(4), sidorna 571-599.
- Lewis**, Justin (2001) *Constructing Public Opinion*. New York, NY: Columbia University Press.
- Mathiesen**, Thomas (1993) *Makt och medier. En introduktion i mediesociologi*. Oslo: Pax Förlag.
- Mills**, C Wright (1997) *Den sociologiska visionen*. Lund: Arkiv förlag.
- Schoug**, Fredrik (1997). *Intima samhällsvisioner. Sporten mellan minimalism och gigantism*. Höör: Brutus Östlings Bokförlag Symposium.
- Strömbäck**, Jesper (2000) *Makt och medier*. Lund: Studentlitteratur.
- Simmel**, Georg (1971) *On individuality and social forms*. Chicago och London: The University of Chicago Press.
- Thompson**, John B (2001) *Medierna och moderniteten*. Göteborg: Daidalos.
- Weber**, Max (1947) *The theory of Social and Economic Organization*. New York, NY: The Free Press.
- Weber**, Max (1978) *Economy and society, volume 1 och 2*. Berkeley: University of California Press.
- Wedin**, Lars (2012) "FB 2015: ett beslut under osäkerhet", *Kungl Krigsvetenskapsakademiens Handlingar och Tidskrift*, ISSN 0023-5369, nr 3, 108-121 s.
- Westerberg**, Jacob (2016) "Säkerhet utan alliansfrihet." *Statsvetenskaplig tidskrift*, årgång 118, 2016/4, sidorna 411-444.
- Winton**, Patrik (2007) "Den politiserade predikstolen: debatten om krig mot Ryssland 1740-41." *Gud, konung och undersåtar: Politisk predikan i Sverige under tidigmodern tid* / [ed] Peter Ericsson, Uppsala: Historiska institutionen, Uppsala universitet, 2007, sidorna 195-230.

TIDNINGSPARTIKLAR

Andersson, Elisabet och **Majlard**, Jan. 2016. ”Ett allvarligt hot mot demokratin.” *Svenska Dagbladet* 21 mars.

Canolias, Viviana och **Pandevski**, Sandra. 2017. Minister KU-anmäls efter IT-skandalen. *Dagens Nyheter*. 16 juli.

Delling, Hannes mfl. 2017. Larm om misstänkt spioneri. *Svenska Dagbladet*. 21 september.

Gummesson, Jonas. 2015. Bydén tar inte ställning om Nato. *Svenska Dagbladet*. 12 september.

Gummesson, Jonas. 2016. Militärutgifter stryps kraftigt. *Svenska Dagbladet*. 23 november.

Gummesson, Jonas. 2017:1. Ny försvarsberedning på ekonomiskt gungfly. *Svenska Dagbladet*. 2 februari.

Gummesson, Jonas. 2017:2. ”Sverige behöver ta ökningen av ryska kärnvapen på allvar”. *Svenska Dagbladet*. 14 juni.

Gummesson, Jonas. 2017:3. Nato expanderar - inför nya kommandon. *Svenska Dagbladet*. 9 november.

Holmström, Mikael. 2015. Sverige Rustar för IT-krig. *Dagens Nyheter*. 18 mars.

Holmström, Mikael. 2016. Beskedet från nya ÖB: Vi ska kunna möta kärnvapenhot. *Dagens Nyheter*. 17 januari.

Holmström, Mikael. 2017:1. Sverige kan gå med i brittisk militärstyrka. *Dagens Nyheter*. 5 februari.

Holmström, Mikael. 2017:2. På uppdrag med Sveriges hemligaste spaningsflyg. *Dagens Nyheter*. 1 april.

Holmström, Mikael. 2017:3. Oro för att Trump ska läcka spionuppgifter till tredje part. *Dagens Nyheter*. 1 juni.

Holmström, Mikael. 2017:4. Ökad spänning runt Östersjön sätter press på politikerna. *Dagens Nyheter*. 13 juni.

Holmström, Mikael. 2017:5. Sverige protesterar mot närgånget ryskt stridsflyg. *Dagens Nyheter*. 22 juni.

Holmström, Mikael. 2017:6. Kritiken mot övningen - angriparen har stora likheter med Ryssland. *Dagens Nyheter*. 8 september.

Holmström, Mikael. 2017:7. Löfven: ”Det ska göra riktigt ont att angripa Sverige”. *Dagens Nyheter*. 28 september.

Holmström, Mikael och **Rosén**, Hans. 2015. Ministern: Ubåtsjakt så nära är allvarligt. *Dagens Nyheter*. 12 januari.

Hultqvist, Peter. 2017. Aurora har haft tydlig effekt på vår militära förmåga. *Svenska Dagbladet*. 8 oktober.

Kihlström, Staffan. 2015. Aggressivt Ryssland hot i Östersjön. *Dagens Nyheter*. 5 juni.

Lagerblad, Peter mfl. 2017. Civila försvaret nästan avvecklat. *Svenska Dagbladet*. 23 mars.

Stenberg, Eva. 2016. Största problemet för Försvaret är trovärdigheten. *Dagens Nyheter*. 10 januari.

Stenberg, Eva. 2017. 500 miljoner - en signal till världen. *Dagens Nyheter*. 14 mars.

Treijs, Erica. 2016. Sveriges hemligaste fort. *Svenska Dagbladet*. 10 januari.

Wallström Margot och **Hultqvist** Peter. 2016. ”Inte aktuellt ändra svenska säkerhetspolitiska doktrinen”. *Dagens Nyheter*. 9 september.

Wierup, Lasse. 2017. Ygeman vill prioritera IT-brotten. *Dagens Nyheter*. 10 januari.

Bilaga

SCHEMA ÖVER EMPIRISKT MATERIAL OCH DESS ELEMENT

Kommentarer till förteckningen:

- Varje artikel noteras med datum och vilken tidning den är införd i.
- DN står för Dagens Nyheter och SVD för Svenska Dagbladet.
- I några fall finns flera artiklar från respektive tidning ett visst datum. Artikeln är noterad med sidnummer i samband med tidningens förkortning alternativt med ö för övre och n för nedre placering på sidan alternativt med h för högra och v för vänstra delen av sidan.
- Under kategorin Företrädare avser Opinionstext artiklar med ledare, kolumnister eller annat beställt opinionsmaterial.
- I de fall det inte finns någon företrädare noterad beror det oftast på att artikeln är ett referat eller analys av en journalist.
- Förkortningen MSB står för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.
- Förkortningen FOI står för Totalförsvarets forskningsinstitut.
- Nyckelorden som står listade förekommer i materialet i olika böjningar och former men är i tabellen nedan införd i en och samma beskrivande form. Om synonym hittats markeras detta.

Totalt är det 77 artiklar i studien från 2015. I sökningen blev utfallet 97 poster.

2015		Källor	Läget	Sverige	Ryssland	Samarbetsavtal
2015-01-11	SVD6	Försvarsanställda (debatt)			aggressiv Putin	
2015-01-11	SVD18	FOI Näringslivet	upprustning		Putin	
2015-01-12	DN13	Regeringen Riksdagsledamot			aggressiv	
2015-01-12	DN4	Opinionstext	förändrat		hotfull Putin	
2015-01-13	SVD	Näringslivet				
2015-01-13	DN4	Opinionstext	förändrat			
2015-01-13	DN8	Allmänhet				
2015-01-30	DN14				spion	

2015		Källor	Läget	Sverige	Ryssland	Samarbetsavtal
2015-01-30	DN15					
2015-02-08	DN	Allmänhet				
2015-02-14	SVD10	Försvarshögskolan				
2015-02-17	SVD14					
2015-02-17	DN	Regeringen				
2015-02-17	SVD4	Opinionstext			Putin	
2015-02-27	DN	Finland	skärpt		aggressiv Putin	
2015-03-06	SVD	Riksdagsledamot	skärpt			
2015-03-06	DNö		oroligt			
2015-03-06	DNu	Riksdagsledamot	oroligt			
2015-03-10	SVD	Allmänhet				
2015-03-13	DN	Regeringen		värnar	aggressiv	
2015-03-18	DN	Regeringen	upprustning		spion	
2015-04-12	SVD	Ryssland			hotfull	
2015-04-12	DN5	Opinionstext			Putin	
2015-04-12	DN19	Ryssland			hotfull	
2015-04-15	SVD	FOI				
2015-04-15	DN	Opinionstext	upprustning			
2015-04-18	DN4	Opinionstext	upprustning		Putin	
2015-04-18	DN9		oroligt			
2015-04-23	SVD					förtroende
2015-04-24	SVD	FOI Regeringen			aggressiv	
2015-05-08	SVD				Putin	
2015-05-10	SVD				aggressiv	
2015-05-12	SVD	Försvarshögskolan Nato	förändrat försämrat		aggressiv	
2015-05-13	DN	Opinionstext	förändrat upprustning		aggressiv	
2015-05-15	SVD	Opinionstext				
2015-05-15	DN	Allmänheten Försvarsmakten			Putin	
2015-05-21	DN	Riksdagsledamot	upprustning		illegal	
2015-05-22	SVD	Försvarshögskolan				
2015-05-22	DN	Regeringen				

2015		Källor	Läget	Sverige	Ryssland	Samarbetsavtal
2015-05-25	SVD	Riksdagsledamot				
2015-05-26	SVD8	Affärsman				
2015-05-26	SVD10	FOI				
2015-06-04	SVD	Försvarsmakten Nato			hotfull	stabilitet
2015-06-05	DN	FOI			aggressiv hotfull	
2015-06-09	DN	Försvarshögskolan			aggressiv Putin	
2015-06-13	SVD	Försvarsmakten				
2015-06-17	SVD	Officersförbundet (debatt)			aggressiv	
2015-06-25	DN				hotfull	
2015-07-01	SVD	Försvarsmakten			aggressiv hotfull	
2015-07-02	SVD	Försvarsmakten		öppet		
2015-07-02	DN	Försvarsmakten			aggressiv	
2015-07-07	DN	Opinionstext	upprustning			
2015-07-09	SVD	Forskare			Putin	
2015-07-11	DN	Försvarsmakten	skärpt upprustning		hotfull illegal (olaglig) spion	
2015-07-28	SVD					
2015-08-07	DN	Opinionstext	försämrat upprustning			
2015-08-31	DN	Regeringen (debatt)	förändrat	stabil värnar		
2015-09-12	DN5	Opinionstext	förändrat upprustning		aggressiv hotfull	
2015-09-12	DN16	Regeringen Försvarsmakten	skärpt			
2015-09-12	SVD	Regeringen Försvarsmakten	förändrat oroligt			
2015-09-14	DN	Regeringen				
2015-09-16	DN			öppet		
2015-09-20	DN				aggressiv Putin	
2015-10-04	DN	Opinionstext			Putin	
2015-10-09	DN	Regeringen Försvarsmakten		öppet		
2015-10-16	SVD	Opinionstext	förändrat			

2015		Källor	Läget	Sverige	Ryssland	Samarbetsavtal
2015-10-27	DN	Försvarshögskolan MSB Ryssland			hotfull Putin	
2015-10-28	DN					
2015-11-01	DN	Försvarshögskolan			aggressiv	
2015-11-04	DN					
2015-11-13	SVD	Opinionstext	försämrat	stabil		
2015-11-21	DN					
2015-12-10	SVD	USA				
2015-12-14	SVD	Forskare (debatt)			aggressiv	
2015-12-20	DN	Opinionstext			hotfull	
2015-12-22	DN10	Regeringen		öppet	hotfull	
2015-12-22	DN16					

Totalt är det 71 artiklar i studien från 2016. I sökningen blev utfallet 87 poster.

2016		Källor	Läget	Sverige	Ryssland	Samarbetsavtal
2016-01-10	SVD18	Försvarsmakten Riksdagsledamot	skärpt upprustning		aggressiv	
2016-01-10	SVD20				hotfull	
2016-01-10	DN				aggressiv	
2016-01-13	SVD	Försvarsmakten				
2016-01-17	DN	Försvarsmakten				
2016-01-27	SVD	Försvarsmakten	försämrat			
2016-02-05	SVD	Opinionstext				
2016-02-06	SVD	Anonyma källor Riksdagsledamot				
2016-02-10	DN	FOI	försämrat upprustning		aggressiv illegal	
2016-03-14	DN	Försvarsmakten				
2016-03-21	DN	Näringslivet			spion	
2016-03-21	SVD	Försvarshögskolan			hotfull	
2016-03-22	DN			stabil	aggressiv	
2016-04-03	DN	Opinionstext	upprustning		aggressiv hotfull	
2016-04-11	DN	MSB				
2016-04-18	DN	Regeringen				

2016		Källor	Läget	Sverige	Ryssland	Samarbetsavtal
2016-04-23	DN				hotfull	
2016-04-27	SVD					
2016-05-06	DN	Regeringen USA		öppet	hotfull	
2016-05-14	SVD	Opinionstext				
2016-05-19	DN	Försvarsmakten			spion	
2016-05-21	DN	Opinionstext		öppet	hotfull spion Putin	
2016-05-28	DN	Forskare			spion	
2016-06-02	DN					
2016-06-08	SVD	Nato				
2016-06-13	SVD	Försvarsmakten				
2016-06-16	DN	Försvarsmakten	skärpt	stabil öppet	aggressiv	stabilitet
2016-06-17	DN		upprustning			
2016-06-20	DN	Kommunpolitiker Riksdagsledamot			hotfull Putin	
2016-06-28	DN	USA				
2016-07-10	SVD	Försvarsmakten			hotfull	
2016-07-25	DN	Opinionstext			hotfull Putin	
2016-08-03	SVD	Försvarshögskolan				
2016-08-08	SVD	Försvarsmakten				
2016-08-12	SVD					
2016-08-14	SVD	Opinionstext			spion	
2016-08-29	SVD	Opinionstext				
2016-09-04	DN8-9	Försvarsmakten				
2016-09-04	DN8	Försvarsmakten	förändrat försämrat		Putin	
2016-09-09	DN8					
2016-09-09	DN6	Regeringen (debatt)		ansvar stabil	illegal (olaglig)	förtroende stabilitet
2016-09-10	DN	Regeringen				
2016-09-11	DN	Opinionstext				
2016-09-15	DN	Försvarsmakten Kommunpolitiker Länsstyrelsen Regeringen Riksdagsledamot	försämrat			

2016		Källor	Läget	Sverige	Ryssland	Samarbetsavtal
2016-09-19	DN8	Forskare	försämrat		aggressiv hotfull	
2016-09-19	DN8-9				aggressiv hotfull	
2016-09-20	DN	Försvarsmakten Riksdagsledamot			hotfull	
2016-09-21	SVD	Försvarshögskolan Försvarsmakten Regeringen			hotfull spion	
2016-09-21	DN	Försvarshögskolan	förändrat		hotfull spion	
2016-09-28	DN	Försvarsanställda				
2016-10-01	SVD	Kustbevakningen Regeringen Privat företag				
2016-10-07	DN	Regeringen				
2016-10-14	DN	Riksdagsledamot	skärpt		hotfull	
2016-10-26	SVD	FOI				
2016-10-27	SVD	Försvarshögskolan	upprustning			
2016-11-07	DN					
2016-11-15	DN	FOI Nato			Putin	
2016-11-19	DN	Försvarsmakten Regeringen	försämrat upprustning	ansvar stabil	hotfull	
2016-11-23	SVD	Försvarshögskolan	upprustning		aggressiv illegal Putin	
2016-11-24	SVD	Försvarshögskolan Riksdagsledamot	upprustning		aggressiv Putin	
2016-11-27	DN	Opinionstext	upprustning		aggressiv	
2016-11-29	SVD					
2016-12-03	SVD	Försvarsmakten				
2016-12-06	SVD	Riksdagsledamot				
2016-12-07	SVD	Opinionstext			illegal	
2016-12-08	SVD	Regeringen				
2016-12-09	DN	Regeringen	försämrat			
2016-12-10	DN				Putin	
2016-12-13	DN	Kommunpolitiker	upprustning		illegal (olaglig)	
2016-12-15	DN	Kommunpolitiker Näringslivet Regeringen				

2016		Källor	Läget	Sverige	Ryssland	Samarbetsavtal
2016-12-20	DN	Opinionstext	försämrat oroligt upprustning		Putin	

Totalt är det 69 artiklar i studien från 2017. I sökningen blev utfallet 75 poster. Materialet omfattar enbart årets elva första månader.

2017		Källor	Läget	Sverige	Ryssland	Samarbetsavtal
2017-01-03	DN	Riksdagsledamot (debatt)	försämrat			stabilitet
2017-01-04	SVD	Opinionstext				
2017-01-05	DN				hotfullt	
2017-01-06	DN	Riksdagsledamot (debatt)	försämrat oroligt	värnar	hotfullt	stabilitet
2017-01-07	SVD	Försvarsmakten		ansvar	hotfullt	
2017-01-08	DN	Försvarshögskolan		värnar	hotfullt spion	
2017-01-10	DN12	Regeringen				
2017-01-10	DN10	Försvarsberedningen				
2017-01-10	SVD	Riksdagsledamot				
2017-01-17	SVD					
2017-01-21	SVD	Riksdagsledamot (debatt)	oroligt	stabil öppet	aggressivt hotfullt	
2017-02-01	DN				Putin	
2017-02-02	SVD		upprustning		aggressivt Putin	
2017-02-05	DN	Regeringen		ansvar stabil		stabilitet
2017-02-17	SVD	Försvarsmakten				
2017-02-21	SVD		skärpt		Putin	
2017-02-23	DN	Försvarsmakten	skärpt			
2017-03-01	DN	Försvarsmakten				
2017-03-03	SVD	Opinionstext	försämrat förändrat		aggressivt	
2017-03-04	SVD	Estland Försvarsmakten	skärpt		aggressivt	
2017-03-14	DNv		försämrat			
2017-03-14	DNh	Regeringen Riksdagsledamot	försämrat	ansvar		
2017-03-15	DN	MSB				

2017		Källor	Läget	Sverige	Ryssland	Samarbetsavtal
2017-03-18	DN	Finland			hotfullt	
2017-03-20	DN	Regeringen (debatt)		värnar		
2017-03-21	DN	MSB Regeringen		värnar		
2017-03-22	DN			öppet		
2017-03-23	SVD	Krigsvetenskaps- akademien (debatt)	försämrat		aggressivt hotfullt	
2017-04-01	DN	Försvarsmakten				
2017-04-22	DN	Opinionstext				
2017-04-24	DN					
2017-04-27	SVD					
2017-05-29	DN				illegal spion	
2017-05-30	DN				spion	
2017-06-01	DN	Regeringen				
2017-06-01	SVD					
2017-06-13	DN	USA			hotfullt Putin	
2017-06-14	SVD	FOI	upprustning			
2017-06-14	DNh	FOI	upprustning		hotfullt	
2017-06-14	DNv	Regeringen		ansvar		
2017-06-21	SVD					
2017-06-22	DN	FOI Regeringen			aggressivt	
2017-06-22	SVD	Försvarsmakten Regeringen				
2017-06-27	DN	Försvarsmakten				
2017-07-01	SVD	Opinionsinstitut	upprustning		hotfullt	
2017-07-02	SVD	Försvarsmakten	skärpt		aggressivt	
2017-07-03	DN	Ryssland			Putin	
2017-07-04	DN	FOI Forskare Regeringen Storbritannien	skärpt upprustning		Putin	
2017-07-16	DN	Riksdagsledamot				
2017-07-24	DN	USA	upprustning		hotfullt	stabilitet
2017-07-25	DN	Försvarshögskolan				
2017-08-16	SVD	Opinionstext			aggressivt	

2017		Källor	Läget	Sverige	Ryssland	Samarbetsavtal
2017-08-17	DN4	Opinionstext		stabil	Putin	
2017-08-17	DN9	Regeringen Riksdagsledamot	oroligt	ansvar stabil	Putin	
2017-08-18	SVD					
2017-08-20	SVD	Opinionstext				
2017-09-08	DN	Försvarsmakten Regeringen Riksdagsledamot			aggressivt spion	
2017-09-08	SVD	Försvarshögskolan			spion	
2017-09-12	DN	Försvarsmakten				
2017-09-12	SVD	Försvarsmakten				
2017-09-20	DN					
2017-09-21	SVD					
2017-09-23	DN					
2017-09-29	SVD					
2017-10-08	SVD	Regeringen (debatt)		ansvar stabil öppet	aggressivt illegal (olaglig)	förtroende
2017-10-18	DN8	Näringslivet				
2017-10-18	DN10	Försvarshögskolan		öppet	hotfullt	
2017-11-09	SVD	Nato			hotfullt illegal Putin	
2017-11-10	DN				aggressivt hotfullt	